

## ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.  
Pe jumătate an 14— "  
Pe 3 luni . . . 7— "  
Pe o lună . . . 2.40 "  
Numărul popular:  
Pe un an . . . 4— Cor.  
Pe jumătate an 2— "  
Pentru România și  
America . . . 10— franci.  
Numărul de zi pentru Ro-  
mânia și străinătate pe an  
40 franci.

# ROMÂNUL

REDACTIA  
și ADMINISTRAȚIA:  
Strada Batthyányi Nrul 2.  
INSERTIUNILE  
se primesc la adminis-  
trație.

Mulțămite publice și Loc  
deschis costă șirul 20 filerl.  
Manuscriptele nu se în-  
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-  
mitat și interurban Nr. 730.

## Potemchin II

Au trecut vre-o douăzeci de ani de atunci. Pe undele Niprului aluneca la vale leneșă corabia a împărătesei Cate-  
rina II, a Rusiei. O învitase amantul ei, Potemchin, să vadă noua provincie ru-  
sească, pustia Tauriei, din care el, gu-  
vernatorul din grația amantei, voia să  
arate, că a făcut o Arcadie fericită. A-  
tunci locuitorii din întreagă țara alergară  
la poruncă și de frica cnutei la drumul,  
pe care trecea împărăteasa. Și din mă-  
iestrite jocuri de lumină și din pânze și  
din scânduri Potemchin ridică în câteva  
zile, sate și orașe întregi dealungul pu-  
stiului drum al împărătesei. Și corabia  
plutia tot mai leneș pe ape, ducând spre  
cetatea Cherson pe împărăteasa îmbătăta  
...nu de amor.

Câteva zile după călătoria triumfală  
pare-că înghiți pământul și pe oamenii  
adunați, cari se duseră iarăș la vetrele  
lor, și satele și orașele, cari căzură pu-  
trezite de flori și se pustiră. Fu o fee-  
rie, pe care numai Rușii o joacă și în  
realitate. Iar Potemchin muri răzând de  
Arcadia sa și poate și de împărăteasă.

În metempsicoză, în erezia științifică  
despre rătăcirile sufletelor, s'ar zice, că  
tot la 120 de ani sufletul unui om mort  
se vără și se amestecă în sufletul unui  
om viu. Și bietul Potemchin I, care vi-  
sase în viață și de o Dacia felix rediviva,  
și care era și un dreptcredincios gr.-or.,  
n'a putut găsi sălaș decât în țeasta unui  
urmaș al Dacilor. Și-a ciocnit deci la  
țeasta d-lui Sever Bocu dela „Tribuna“.  
Acesta i-a deschis cu multă prevenire și

curtoazie vorbind cu el franțuzește și  
mândru de ilustrul său oaspe s'a răsbo-  
tezat — pentru nu știu a câtaoară — și  
s'a numit Potemchin II.

De ce și cum?

Înzadar a declarat d. O. Goga — să  
fixăm inconsecvența în conducerea „Tri-  
bunei“! — în articolul său „Treuga Dei“  
din 2 Aprilie n., că „a început era de-  
clarațiilor și a telegramelor de aderență  
și că s'au pus în mișcare bunii Români  
dela Viena“, arătând cu un maiestos gest,  
că „Tribuna“ n'are lipsă de ele. Când a  
fost să se nimiciască „Lupta“, îi conve-  
niau „Tribunei“ aderențe, telegrame și  
declarații. Acum, că s'a întors roata no-  
rocului, le desprețuește.

Dar d. S. Bocu își cunoaște mai bine  
decât d. O. Goga abonații, cari plătesc  
*bine*, și 'n situația critică, în care se gă-  
sește ziarul său, a crezut că nu se poate  
lipsi nici de aceste ori asemănătoare mij-  
loace potemchinezești, atât de desprețuite  
de șeful său politic, de d. O. Goga. Și  
recunoscând că în alegerea lor a fost mai  
rafinat decât Potemchin al Rușilor, d. Bocu  
ar merita și epitetul „cel Mare“! A ales  
astfel cele mai strălucite nume, cu cari să  
ia vederea privitorilor, să-i orbească și  
să-i amețească. Și voiu dovedi.

Cred, că nu există Român *ardelean*;  
— de orbirea *acestora* era vorba! — căruia  
să nu-i crească inima de mândrie, când  
aude rostindu-se numele marelui istoric  
și om *politic* N. Iorga. Singur acest nume,  
pe care îi poartă cel mai *cinstit* și cel  
mai *curat* Român — de salvarea cinstii  
„Tribunii“ era vorba! — ar fi fost în stare

să mulțamească, să sature intențiile lui  
Potemchin II.

Să vedem prin urmare *cine* e d. Iorga  
pentru Potemchin II, „directorul ziarului  
*Tribuna*“. În numărul dela 5 Ianuarie 1911  
al *Tribunii* se găsește în articolul „d. N.  
Iorga și *Tribuna*“ următoarele epitete și  
aprecieri la adresa acestui bărbat: d. Iorga  
este „fără tact în politică“; „își asumă  
rol de patron“ (pe care, deci, nu-l me-  
rită!); „confundă pornirile sale personale  
cu chestia însaș“ (întră deci în categoria  
membrilor din comitetul național ai nostru,  
decând acesta a adus sentința sa față de  
„*Tribuna*!“) „Nu e o faptă serioasă (!)  
ceea ce face“; „lipsă de orientare“ etc.

După apariția acestui articol fiecare  
om a crezut, că „*Tribuna*“ a gătat-o cu  
d. Iorga. Potemchin al II-lea însă n-a voit  
să sfârșască. Ci și-a zis așa: numele d-lui  
Iorga se poate întrebuița încă; el poate  
fi un instrument bun în mâinile unui gazetar  
potemchinezesc!

Și-atunci ce face d. S. Bocu? Îi cere  
d-lui Iorga — ca și când nu s'ar fi în-  
tâmpat nimic — *colaborarea* la numărul  
de Paști al *Tribunii*!! Numai cât d. Iorga,  
ca în toate situațiunile grele, în cari se  
găsi vreodată, a dovedit și de data asta  
mai mult tact decât îi recunoscuse cu trei  
luni în urmă însuș d. Bocu, care i-a zis  
că-i om fără tact; — și a refuzat cola-  
borarea, căci era foarte bine orientat asu-  
pra *scopurilor* noii potemchiniade, ce se  
punea la cale de „directorul *Tribunii*“.

Acesta a fost întâiul joc cu aparențe  
înșelătoare, cu fata morgana în ziaristică;  
a fost întâia ispravă a lui Potemchin II. Să  
vedem pe a doua!

## Fecioara-din-lună\*)

Bătrînul Sanuki, care trăia din culesul tres-  
tilor de făcut împletituri, rămase încrămenit, cînd,  
într'o trestie ce tocma îi bătuș la ochi prin stră-  
mucirea ei neobișnuită, găsi o ființă drăgălașă,  
mare nici de-o schioapă — o fetiță care-i zîm-  
bea prietenos cu privire blîndă de copil.

O aduse acasă și o lăsă în paza nevestei.  
Creștea de vedeai cu ochii și spre mirarea tutu-  
lor, în câteva luni, se făcu fată mare. Preotul  
Akita o boteză: *Nayokate Kaguyahime*, adică  
*trestie mădioasă*.

O pieptănuară ca pe o fată în vîrstă de a fi  
măritată și casa de obicei liniștită a lui Sanuki  
răsună trei zile și trei nopți de muzică și de  
danț.

\*) Această poveste minunată, pe care o dăm aci,  
în traducere liberă, după „Japanese Novellen und Ge-  
dichte“ ale lui Paul Enderling — se găsește într'o carte  
vechică, „Takekuri-Monogatari“; cuvintele astea însem-  
nează, pe japonește, *culegere de povestiri*. Iată ce spune,  
în introducerea sa, învățatul literat german despre cule-  
gerea aceasta:

„*Takekuri-Monogatari* a fost scrisă, cam pe la mij-  
locul veacului X, într'o limbă concisă, scurtă. Autorul ar  
fi Minamoto-no-Jun, mort în 983 d. Chr. — De pîntre  
străvechi legende japone, răsar ici-colo motive budiste.  
— Limba în care e scrisă culegerea stă cam în acelaș  
raport cu japona modernă ca „*Nibelungenlied*“ cu ger-  
mana de astăzi. Chiar pentru japone e o carte grea de  
cînt, din pricina nenumăratelor ei jocuri de cuvinte“.

(În privința modului particular de traducere în ro-  
mânește, traducătorul își rezervă toate drepturile literare  
potrivit legii. — L. I. C.)

Și avea și dreptate să se bucure de ce gă-  
sise: decînd intrase ea în casa lui parcă intrase  
și norocul, nu eră zi dela Dumnezeu să nu gă-  
sească omul în trestii aur, încît degrabă făcu a-  
vere frumoasă.

În curînd se răspîndi în țară vestea despre  
nemaipomenita frumusețe a Kaguyahime, așa că  
nenumărați pețitori începură să se arate.

Dar Sanuki spunea fiecăruia:

— Kaguyahime nu-i fata mea, să faci ea  
cum i-o plăcea ei! Scrieți-i ei!

Fata însă nu răspundea la nicio scrisoare  
și poeziile pe cari le primea le arunca, fără să  
se uite la ele.

Toți pețitorii își pierdură nădejdea, afară de  
trei: prințul Ișisu, Kuromahi și Otomo, un sfetnic  
al împăratului.

Tustrei se rugară atîta de bătrîn, încît se  
hotărî omul să mai vorbească și el cu fata.

Ea ascultă toate stăruințele bătrînului și,  
după ce el tăcu, zise:

— Bine! Cu unul dintre ăștia trei tot am  
să mă mărit, dar, de oare ce nu știu care fine  
mai mult la mine, vreau să le pun iubirea la 'n-  
cercare, rugîndu-i să săvîrșească pentru mine o  
faptă de mare bărbăție.

Cînd Sanuki intră în odaia unde stteau cei  
trei, unul fluieră din flaut un cântec, celălalt spu-  
nea vorbele, iar al treilea bătea măsura cu un  
vîntar. Bătrînul dete la fiecare cite o tăbliță, pe  
care fata scrisese cuvintele următoare:

„Prințul Ișisu să-mi aducă un veștmînt căp-  
tușit cu blana șoarecelui de foc din China“.

„Otomo să-mi aducă nestimata cu cinci fețe,  
care se află pe capul smeului“.

„În marea răsăriteană se găsește un munte,  
purat de broaște țestoase; pe el cresc copaci cu  
rădăcinile de argint, cu crengile de aur și cu  
poame de nestimate“

Dacă mă iubește prințul! Kuromahi să-mi  
aducă o creangă de acolo.“

Cînd citiră aceste cuvinte, tustrei simțiră că  
trebuiau să piară, și numai iubirea care-o aveau  
pentru Kaguyahime le mai dete încă putere să  
meargă după lucrurile dorite, fie ce-o fi!

Prințul Ișisu scrisse negustorului Okai, care  
tocmai se pregătea de plecare, cătră China,  
să-i caute și să-i aducă blana șoarecelui de  
foc.

Negustorul, știind bine că nici în China,  
nici în India, nici oriunde pe pămînt nu eră de  
găsit blana și ne-voind să supere pe prinț, îi tri-  
mese după câteva luni o blană albastră de un  
mare preț, închisă într'o cutie numai și numai cu  
nestimate.

Prințul, fără să mai se gîndească, plăti ce-i  
ceru negustorul și, cu ochii înspre China și cu  
mîinile împreunate, căzu la pămînt.

Pe urmă se grăbi înspre casa lui Sanuki,  
căruia îi lăsă darul ca să-l dea iubitei. Kaguya-  
hime, cînd îl văzu, zise:

— Ia să vedem, o fi chiar blana, șoarece-  
lui de foc? De-i așa, atunci nu va arde și eu  
voiu fi a prințului!

Dar blana, cum o puse pe foc, s'aprînse și  
arse cu flăcări mari, ca orce altă blană.

Hotărîrea comitetului național relativ la „Tribuna” a fost un act politic. Asupra naturii curat politice a acestei hotărîri nu încapă nici o îndoială. Răspunsul ce-l puteau da Tribuniștii în frunte cu d-nii Oncu și Ciorogar putea fi iarăș numai de natură politică. Dar ceea ce-a declarat dl Oncu în conferința din Cluj nu a fost un răspuns, ci o strecurare ca prin urechile acului dinaintea celor ce te-au adus înaintea judecății.

Efectul actului politic al Comitetului fu prea mare, decât ca „Tribuna” să nu încerce slăbirea lui prin o nouă potemchiniadă. „Directorul ziarului” a știut s'o pună la cale împreună cu dl O. Goga, care e firesc să fie un prieten intim al tuturor scriitorilor din România, cari nu-i vor putea refuza colaborarea. Atunci și-a zis Potemchin II: vom arăta în numărul de Paști, că toți scriitorii tineri sânt cu noi! Și cari scriitori? Și cei din România, și cei din Transilvania!

Acesta a fost răspunsul la actul politic al comitetului! Potemchin II a voit să arate lumii românești, că s'au luat la ceartă: conducătorii politici ai Românilor din Ardeal și Ungaria cu poeții și noveliștii români din România, — aceștia formează majoritatea!!

Și acum întreb: Comitetul nu poate înregistra de data asta o splendidă învingere, dacă „Tribuna” a trebuit să-și ia refugiul la scriitori, la literatură, ca să aibă din nou un joc cu aparențele înșelătoare ale unei învingeri politice?

După ce se prăbușește astfel și această a doua ispravă a lui Potemchin II, și numai a lui, să arătăm pe a treia, care trebuia — după nesuccesul celor două — să fie și mai potemchinească, și mai zgomotoasă și să ridice val-vârtejuri, ca să meargă vestea peste nouă mări și țări de o nouă învingere a Tribunii.

A treia potemchiniadă a d-lui Sever Bocu a fost „Șezătoarea scriitorilor din România”, ținută la Arad. Astăzi știm exact, că d. Sever Bocu a aranjat întreagă șezătoarea și anume în calitatea sa de „director al ziarului „Tribuna”.

„Românul”, ziarul comitetului național, a anunțat cu bucurie ținerea șezătorii; dar după ce a observat, că nu se ține seamă la aranjarea ei, decât de oamenii dela „Tribuna”, când a observat chițibușeria d-lui Bocu, a protestat pe motivul, că șezătoarea se face cu scopul de a fi „o reprezentabilă demonstrație a scriitorilor participanți pentru disidența „Tribunei” din Arad”.

Scriitorii sosiți la Arad, cetind „Românul”, declară public și tipăresc declarația lor și în „Tribuna”, unde zic: „Am fost dureros surprinși, că un ziar românesc a interpretat greșit această acțiune a noastră etc.”

Scriitorii înșiși, a căror surprindere o regretă tot atât de dureros ca și ei oricare Român de inimă și cinstit, nu au fost orientați asupra stărilor noastre politice; și se vede că explicațiile, ce li le-au dat d-nii Goga și Soricu, nu au putut să-i scape de surprinderi. În sinceritatea lor cred deci, că acțiunea lor — după programul d-lui Sever Bocu pe care nu-l cunoșteau! — a fost greșit interpretată. Urmează din aceasta, în cea mai strânsă înlănțuire logică, că dacă vom arăta, că ea nu a fost greșit interpretată, vom descoperi încă o potemchiniadă a d-lui Sever Bocu. Să vedem deci.

(Va urma).

## „Idei”, pe cari pretinde „Tribuna” să le realizeze comitetul partidului național român

— Cum și când a stăruit „Tribuna” pentru realizarea acestor „idei”

de: dr. Alexandru Vaida-Voevod

Am zis, că „Tribuna” în toată campania ei detestabilă de „părerii libere” și de „premenire a valorilor”, care nu e decât o întregire măiastră a acțiunii de „împăcare”, reprezentată prin călugărul desertor Mangra, amicul comun al d-lor Tisza și Ciorogariu, nici o singură dată nu a fixat ce fapte concrete așteaptă să îndeplinească comitetul. Sunt silit să fac o rectificare.

În „Tribuna” de mai multe-ori s'au lansat „idei” strănicioase, pretinzându-se dela comitet să realizeze lucruri imposibile.

Cum fu gata creanga, Kuromahi, îmbrăcat cu haine de călătorie parcă ar fi sosit acuma de la un drum lung, merse cu ea la bătrîn și-i zise:

— Viața mi-am pus-o 'n primejdie pentru creanga asta, că numai eu știu prin câte am trecut pînă să o capăt! Dă-o fetei tale și spune-i să nu uite ce mi-a făgăduit!

Kaguyahime se speria rău; de data asta credea că s'a și isprăvit, trebuia să meargă cu prințul.

Pe cînd stăteau așa de vorbă, pe neașteptate, intrară în odaie șase lucrători giuvaiergii, se închinară toți în fața lui Kuromahi și cel mai în vîrstă zise:

— Stăpîne, noi la creanga aceea cu nestimate am muncit o sută și mai bine de zile și, uite, pînă azi, meșterul nimic din leafă nu ne-a plătit.

Prințul rușinat se strecură degrabă printre ei. Kaguyahime îndată îi trimise creanga înapoi și plăti cu prisos lucrătorilor.

În vremea asta auzind și împăratul despre frumusețea acelei fete, porunci să i-o aducă la palat și pentru aceasta făgădui lui Sanuki bogății și mare cinste.

Dar pe fată nimeni n'o putu hotărî să iasă în fața tinerei curtene, trimise ca să o întîmpine.

Cînd i se spunea ce o putea aștepta dacă s'ar supără împăratul, Kaguyahime răspundea:

— Mai bine să mă omoare, decît să mă facă să merg acolo!

Comitetul este, după „Tribuna”, de vină, că am pierdut 500 de școli!

Cum s'au luptat deputații noștri în contra votării legilor lui Apponyi în Cameră se știe. Că s'au aranjat în contra proiectului de lege al lui Apponyi zeci de adunări populare de protestare, este de asemenea de obște cunoscut. În cadrele înguste ale legii sancționate, forurile competente ale bisericile noastre pe baza autonomiei bisericești-scolastice — fac totul ce le zace în putere spre salvarea școalelor. „Tribuna” învinuiește însă comitetul partidului național pentru pierderea școalelor. Ce să facă comitetul? Să atace forurile bisericești, învinuindu-le pentru pierderea școalelor, ori să atace „Tribuna” pentru că nu pune la dispoziția neamului românesc, în locul frazelor ei ieftine și zăpăcite, puterea statului?

Căci prin asigurarea materială a existenței școalelor noastre profesionale primare nu se poate salva și garanta existența lor.

După legea școlastică a lui Apponyi, revizorul școlar al statului are dreptul să dispună prin guvern — ca o școală să fie închisă din cauze, igienice ori pentru că „nu s'a produs rezultatul suficient, pretins de lege, în cunoștința l mbei maghiare, ș. a. ș. a. Deci, în vigoarea acestei legi oricare școală primară nemaghiară poate fi închisă. „Tribuna” le știe toate acestea. De ce pune deci în cărușă comitetului pierderea celor 500 de școli? Pentru-că vrea să obișnuiască poporul să creadă, că numai prin politica „amicului” Mangra ar putea fi salvate școalele românești!

\*

Un „sociolog” scrie în nr. din 17 Ian. 1911 al „Tribunei” un articol de fond umoristic, sub titlul: „Decentralizarea culturală”.

Acest sociolog umorist ajunge la constatarea, că în unele centre, d. e. în Sibiu, Blaj, Arad e prea multă cultură românească concentrată. Nostim de tot! Expunerea ideii hazlii a „sociologului” culminează în postulatul:

„Trebuie adică („adică” are haz) să ne decentralizăm cultura, căci (ascultați ce deducție logică!) numai în felul acesta vom putea s'o întărim. Trebuie să ne creiem numeroase centre culturale pe întreg teritoriul locuit de Români”. Ce „idei” perfecte! Păcat că nu cere sociologul „Tribunei”, ca „Albina”, „Victoria”, „Ardeleana”, „Bihoreana” și celelalte bănci mari să facă în toate satele românești câte o filială, cu câte un milion capital, căci zău, o astfel de „idee” ar fi mai ușor de realizat, decât „să ne creiem numeroase centre culturale pe întreg teritoriul locuit de Români”.

Ori nu știe oare „sociologul” „Tribunei”, că fără contingentul necesar de oameni este imposibil să se desvolte, dintr'un oraș oareși-care un centru cultural?

Cînd fata văzî asta, bătî de bucurie în palme și îndată trimise peștorului cutia înapoi, împreună cu câteva glume reuțicioase.

Otomo adună pe toți oamenii lui și le spuse că aceuia, care îi va aduce nestimată de pe capul smeului, îi va implini orice dorință.

De oarece nimeni nu se 'ndeinnă, îi trimise pe toți în lume, bogat îmbrăcați, cu poruncă să caute pe smeu și să-i smulgă nestimata.

Oamenii, crezînd însă orice încercare zadarnică, împărțiră banii între ei și plecară spre alte ținuturi.

În vremea asta, Otomo pusese să se ridice, pentru Kaguyahime, o casă minunată smăltuiță, și împodobită, de sus pînă jos cu mătăsuri zurgăvite în fel-de-fel de fețe. Dete drumul la toate femeile din casă și trăi singuratic doar cu dorul după iubită.

După ce așteptă un an întreg, în zadar, reînțoarcerea oamenilor, plecă el însuși pe o corabie în căutarea nestimatei.

Pe mare lângă Tucuși se ridică însă o furtună, care amenință să sfărîme vasul și, abia-abia, cu multă muncă și noroc putu să scape cu viața.

Atunci văzî, că nu eră pentru el Kaguyahime și, mîniat foarte, dăruî tot ce-i mai rămăsese și se retrase în singurătate.

Prințul Kuromahi merse la un giuvaiergiu și-i porunci să strîngă pe cei mai îndemnateci lucrători ai lui și să-i pună să lucreze pentru el o creangă de aur cu poame de nestimate.

Acest răspuns îndrăsnit, pe care Sanuki trebuî să-l dea curtenei, necăji mult pe împărat, care se gîndi să pună mina pe ea prin viclesug.

Într'o zi fiind la vînătoare pe lângă casa bătrînului, intră pe neașteptate în ietacul Kaguyahime și o văzî înconjurată cu o cunună de lumină. O prinse iute de o mîncă dar ea trase numai dea vîlul pe obraz și îi zise:

— Dă-mi drumul! De-ași fi din lumea voastră, te-ași ascultă. Cum sînt, nu pot!

Ei o strînsă mai tare și, în nebunia lui vroia să o tirască, cînd ea deodată pierî, parăzî topită în aer.

Acuma înțelese el că avusese aface cu ființă din alte părți, nu depe pămînt.

O rugă să ia din nou chipul de mai 'naintă și, văzînd că orice rugăminte este de prisos plecă cu inima frîntă înapoi înspre palat.

Peste cîteva zile îi trimise niște stihuri, care ea îi răspunse prin altele, agăînd hîrtia, pe cari erau scrise, de o creangă înflorită.

Schimbul acesta de stihuri dură timp de trei ani și mai bine și fu singura mîngiere a împăratului.

Cînd sosi primăvara înc'odată, și cînd din nou înfloriră cireșii, începî Kaguyahime să se din zi în zi mai mîhnită; oftă mereu și lacrima îi șiruiiau pe obraz.

În zadar o rugau părinții ei să nu se mai uite atîta în lună — că uitatul în lună aduce bă-

Comitetul nu poate însă muta pe oamenii din Sibiu, Braşov, Blaj ori Arad la Cluj, Şimleu, Sătmăr ori Şunturug, şi nici nu poate pune la cale de azi pe mâne sporirea numărului oamenilor noştri cu carte.

„Trebue, trebue!” D-le sociolog, bine că „trebue”, dar vorba este: *se poate?* Ori de, — aceasta nu-ţi pasă, nici d-tale. nici „Tribunei”, căci aceasta e — treaba comitetului, a „sine-driului bipezilor inconştienţi”, pe când „nobila meserie” a „Tribunei” este să facă „control cinstit” şi „opozitie desinteresată”, lansând idei *irealisabile* şi *absurde* sub numele sfiorător de „indemnuri noi?”!

In nr. 6 din 1911 „Tribuna” lansează o altă „idee genială”. Ea s'a născut, desigur în capul nepremenit al vre-unui „tinăr oţelit”, care face parte din „elementele dornice de o mai intensă şi mai aprigă luptă naţională” şi astfel e unul dintre „cei mai tari şi mai energici”, care nu e măgar ca să pască pe Vezuvul nostru, ci ţine să contribuie la salvarea „intereselor mari şi superioare ale neamului întreg”, imblătind paiele unei „desvîglueli năstrujnice”, în articolii de fond ai „toacei bisericuţii curate” din palatul „Tribunei”.

In acel faimos articol de fond se pretinde dela comitet să facă *statistica poporului românesc* din Ungaria şi Transilvania, „cu ajutorul preoţilor şi învăţătorilor” şi „prin organismul partidului naţional întreg”, cu oamenii săi de prin comitate. Comitetul, primind materialul recenzământului, l-ar prelucra cu ajutorul unor „bărbaţi cunoscători în statistică”. Abstrăgând dela faptul, de care desigur îşi dau seamă, atât comanditarii, cât şi redactorii „Tribunei”, că *statistica unui popor de 3 milioane nu se poate face în secret* şi că *guvernul nu ar tolera* să se facă prin comitetul partidului naţional român o statistică, iată ce zice „un cetitor” în Nr. 12 al „Tr.” din 1911:

„Şi-apoi trebuie o organizaţie desăvârşită cu o autoritate *nu numai morală ci şi materială asupra organelor sale, astfel nu se va putea garanta exactitatea şi siguranţa rezultatelor*. In faţa unor rezultate aproximative şi şovăitoare va fi lucru uşor pentru guvern să *conteste* exactitatea lor, opunându-le cifrele sale, sprijinite măcar pe superioritatea formală a organizaţiei oficiale de care dispune. *Străinătatea nu va putea adopta în calculele sale decât rezultatele acestui recensământ oficial*.”

Pe de-asupra vine altă greutate. Recenzământ înseamnă numărătoare a stării populaţiei într'un moment dat. Ea nu va putea fi prelungită timp de mai multe săptămâni sau luni, căci atunci nu va putea arăta starea unui singur moment, fixată pentru totdeauna în oglinda statistică. Nu vom putea însărcina deci cu facerea

numărătorii un număr mai restrâns de agenţi, cari să colinde din sat în sat, căci rezultatele strânse de ei *nu vor putea avea pretenţia unei lucrări ştiinţifice*”. „In Viena bunăoară anul acesta s'au angajat *30.000 de persoane*, cari au făcut, totuşi, lucrarea recensământului *în vreme de 10 zile*. Şi cum Viena are o populaţie de 2 milioane 50.000 de suflete, după rezultatul recensământului dela 31 Decembrie 1910 *pentru un popor de 2 milioane, împărţiat pe teritoriul unui număr de vre-o 24—25 de comitate, vă închipuiţi câţi agenţi numărători vor trebui!*”.

Este deci lucru firesc, dacă „un cetitor” exclamă:

„...Citind „propunerea” din nr. 6 al „Tribunei” am crezut, că *vre-un om de spirit vrea să facă ironii la adresa organizaţiei partidului, cerându-i un lucru atât de mare*”...

Halal de aşa „om de spirit”!

Cu toate că a putut să se convingă tot natul despre recredinţa, de care a fost condusă „Tribuna”, când a pretins dela comitet să facă *statistica poporului român din Ungaria şi Transilvania*, totuşi, corespondentul ei din Bucureşti, în Nr. 32 din 1911, nu se ştieşte să publice convorbirea sa cu d. prof. Măndrescu.

Acest corespondent, *Ion Ursu Soricu*, care este de profesiune „bard naţional”, iar în orele libere liferant engrosist de grosolanii în coloanele „Tribunei”, publică în Nr. 32 a. c. al „Tribunei”, un interview cu d. profesor Simion Măndrescu.

Interviewul se începe aşa: — „Ei, ce-i nou? Ce-i cu licenţa d-tale?”

— *Să mă iertaţi, domnule profesor, dar nu gândul la examen m'a adus la d-voastră*. Alceva mai grav”, etc.

Aflăm apoi:

„Profesorul meu îmi dictează:

— „Este adevărat, că am scris d-lui Oncu şi părintelui Ciorogariu câte o scrisoare, în urma hotărârii luate de „Cercul Românilor de peste munţi” împreună cu alţi Români din Transilvania, rugând pe d-nii directori ai „Tribunei”.

a) să găsească modalitatea de înţelegere cu comitetul întreg al partidului naţional;

b) să susţină ca şi mai înainte direcţia politică reprezentată de comitetul central;

c) să se avertizeze redactorii în acest sens;

d) în viitor să caute să se evite orice *lupte interne de natură de a slăbi solidaritatea*

\*) Pentru 3 milioane de Români ar trebui deci cel puţin 45—50.000 de agenţi numărători! Numărul intelectualilor Români din Ungaria şi Transilvania este însă abia de 12—15.000, pe când teritoriul locuit de Români este la parte din teritoriul Ungariei. — Pentru prelucrarea materialului statistic brut referitor la cele 3 milioane de Români, ar trebui organizat un birou cu cel puţin 100 „bărbaţi cunoscători în ale statisticii”, etc.

naţională, atât de necesară în luptele Românilor de peste munţi”.

Dar colaboratorul „Tribunei” nu *condamna* rea ziarului „independent” voia să o audă din gura d-lui profesor Măndrescu.

Ei voia *reabilitarea* depoului său literar. Afectând „bună credinţă” naivă, el întreabă, în deplina *necunoştinţă* a împrejurărilor politice dela noi şi în absolută *necunoştinţă* a membrilor din comitet, a trecutului, a jertfelor şi a muncii lor:

„Dar, întrerup eu, admiteţi *solidaritatea în lene?* Nu credeţi, că noi am avut *sfinţi la cari numai ne-am închinat*, fără a fi *vrednici* de prinosul nostru? Noi avem atâtă apostoli, dar câţi Prometei avem? *Ce-au făcut apostolii aceştia? Azi nu ştim nici măcar câţi suntem în Ardeal şi Ungaria*. Comitetul n'a făcut *măcar o statistică*. Atunci, când „Tribuna” le spune *astea cu gând curat de a se face ceva, însemnează, că lucrează la nimicirea solidarităţii?*”

Maestrul Caragiale ar zice: „D-nul Ioan Ursu Soricu face diplomaţie subţire”, „face pe Chinezul”, vrând să scape „prin tangentă”<sup>1)</sup>. Acest domn şi-a însuşit perfect maniera echivocă de a vorbi şi scrie, dela meşterii săi în stilistică: Chendi, Ţocu şi Scheopol. Dupăce declară deci, că s'a închinat la sfinţi, cari au fost „vrednici de prinosul” d-sale, îşi concretizează cauza nemulţumirii d-sale şi a „Tribunei” cu comitetul: „*Comitetul n'a făcut nici o statistică!*”. Necum altceva, dar nici „măcar” o bagatelă de statistică nu a făcut comitetul! Şi biata „Tribună” a d-lui Ioan Ursu Soricu, „când le spune *astea* (numai „astea”?) *cu gând curat de a se face ceva, însemnează, că lucrează la nimicirea solidarităţii?*”. Aşa-l întreabă d-nul Ioan Ursu Soricu, student în litere la facultatea din Bucureşti şi corespondent al „Tribunei”, pe d. profesor Măndrescu, în numele „Tribunei”, adevă al d-lor Ciorogariu, Oncu, Bocu, Scheopol, Montani.

Cine se mai poate mira de gravitatea, cu care îşi permite acest domn să scrie în *articolul de fond* din Nr. 41 al „Tribunei” la adresa comitetului naţional sub titlul „*Vin tăciunarii!*”: „Vai de neamul, care are *numai sfinţi năbădăoşi*, cari când este vorba de *înăbuşirea* glaurilor, cari le cer *lupte şi jertfe*, se coboară din înălţimile lor olimpiane în *noroiul patimilor*, se dedau la *spectacole, la care un sclav, din demnitătea lui de om, nu s'ar deda*. Acestea nu sunt simptomele *degenerării*. Sunt *solii morţii apropiate*. Sunt *pasările de pradă, cărora instinctul* le spune, *furtuna* care vine, *va răsturna corabia*, şi cari se apropie de *vasul plutitor*, aşteptând *lacom* naufragiul spre a-şi putea *potoli foamea*. Şi *sufletul aude* (!) glasul vremii şi se *cutremură*. *O mână nevăzută ridică vălul* ce le a-

<sup>1)</sup> Vezi Nr. 68 din 1011 al „Românului”.

trineze grabnică şi necazuri; înzadar o întrebare din ce pricină plînge şi iar plînge.

Insfîrşit, cînd luna într'o seară se ridică aproape plină, fata le zise:

Ce am să vă povestesc astăzi, de milă nu v'am spus-o pîn'acum; să ştiţi că eu nu pe pămînt m'am născut; eu am venit de colo de sus din lună. Acolo am eu fată şi mamă şi, numai după o vechie lege a împărăţiei noastre m'am coborît jos pe pămînt. In cea dintîi noapte de lună plină trebuie să mă duc. Toţi ai miei au să vie jos şi va trebui să merg cu ei — zadarnice au să fie lacrimile!

Şi o podidi pînsul!

Afît de mare fu durerea lui Sanuki, cînd auzi că trebuia să se despartă de ea, încît i se înălbi barba, i se pocîlîi spinarea şi pleoapele îi sîngerară.

Insfîrşit bătrînul jură să facă tot ce i-o sta în putere ca s'o oprească, aşă că rugă chiar pe împărat să-l ajute.

In ziua în care fata trebuia să se întoarcă în lună, împăratul trimese două mii de arcaşi sub comanda lui Takomo Okuni, spre a împiedica pe locuitorii de sus să o răpească.

Nevasta bătrînului se ascunsese, cu Kaguyahime în braţe, într'o pivniţă bine închisă.

Dar fata zîmbea, văzînd toate pregătirile şi zicea:

— Cu arme pămînteşti nu le puteţi face nimica; unul doar să vie, şi toată îndrăzneala voastră va pieri. Mie mi-eră milă de voi şi, cu

toate că sus oraşul străluceşte de lumină şi minuni şi că oamenii de-acolo, nemuritori, fără necazuri şi griji, trăiesc o tinereţe fără sfîrşit, m'am rugat să mă lase un an încă pe pămînt... dar ruga nu mi-a fost primită. De aceea, ochii mi se umplu mereu de lacrimi!

La ceasul soarecilor, după miezul nopţii, se făcu lumină, caşi-cum ar fi eşit pe cer deodată şi soarele şi luna.

De sus din lună veneau pe nori străvezii, fiinţe de o frumuseţe nemai văzută pîn' atunci pe pămînt.

Cea mai mare dintre ele făcu un semn şi, ca prin farmec, toate uşile se deschiseră.

Arcaşii rămaseră orbiţi, aiuriţi şi cu armele nu putură nimic să facă.

Una dintre fiinţele din lună aducea o cutie unde erau închise o ie cu aripi şi o floare, — floarea care face nemuritor:

Kaguyahime o mirosi, scrise împăratului o scrisoare, mulţumindu-i pentru bunătatea pe care i-o arătase, puse scrisoarea lingă floarea făcătoare de minuni şi le dete amîndouă lui Takomo Okuni, să le ducă stăpînului... Mai îmbrăţişă odată pe părinţii ei de pe pămînt, apoi îşi lepădă veşmintele, se îmbracă în lia cu aripi, se sui pe un nor şi, ca un fulg, se ridică în sus înconjurată de tovarăşii ei depe altă lume.

Nu mai puteau de mîhnire Sanuki şi cu nevastă-sa; decînd plecase Kaguyahime vieaţa nu mai eră pentru ei vieaţă. In curînd se culcară, ca să nu se mai deştepte.

Şi împăratul — şi el — fu prăpădit cînd îi aduseră vestea că fata cea minunată se dusese... Citi scrisoarea cu multă durere, postî nu ştiu cîtă vreme, se depărtă de toate femeile lui şi trăi numai din amintiri.

Floarea făcătoare de minuni — floarea care dă nemurirea — el nu voi s'o miroasă; o nveli în scrisoare, şi trimise pe un curtean credincios, să le arză colo sus, pe Fuzi-Yama<sup>\*)</sup>.

Şi astăzi încă, de-acolo, depe vîrfurile înalte, se mai ridică fumul cătră cer.

\*) Fuzi-Yama — vulcan activ şi astăzi — este muntele sacru al Japonilor. Numele şi-l trag de la un vechiu templu, care se află la poalele lui. Nenumăraţi peregrini, vin din toate unghiurile împărăţiei, după o datină străvechiă, să urce pînă'n vîrfurile muntelui sacru — la înălţime de peste 3500 de metri.

## Dr. STEFAN TĂMĂŞDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultaţii dela orele 8—12 a. m. şi 3—6 d. a.

coperea toate. Și în fața ochilor lui se deschide un iad înfiorător.

Analizați, vă rog, nițel sarmalele acestea literare și o să descoperiți, că sunt un *non sens*. Cine ori ce sunt: „simptomele degenerării”, „solii morții apropiate”, „pasările de pradă”? Sunt „sfinții năbădăoși” ori „spectacolele”? La care subiect se referă predicătele: „simptomele”, „solii”, „pasările”? Dacă stilul e omul, atunci acest corospondent al „Tribunei” este vrednic de mila bunilor creștini. Așa credeți d-voastră, dar nu „Tribuna”. Ea își zice din contră:

Ce fraze umflate! Ce bombasticism absurd! Dar de sunat sună destul de sforăitor, ca să-i faci cinste ziarului scris în „cea mai bună limbă românească”.

Corospondentul nostru (!) din București știe perfect românește. Cine ar cuteza să susțină contrarul va fi declarat prin „toaca bisericuței noastre cinstite” de „agramat”, „aliterat”, „analfabet”, om cu mentalitate neromânească, lipsit de cultură literară națională.

Mai cutează să dubiteze cineva, că „distinsul literat”, corospondent al „Tribunei”, inventatorul lui Meșterul Manole, este cel mai perfect stilist și cel mai limpede cap? Să vedeți însă cât de excelent știe să caracterizeze pe bătrâni d. Ioan Ursu Soricu, în organul „Venerabilului bătrân” și al „omului întreg” dr. N. Oncu <sup>1)</sup>.

D-sa scrie în Nr. 46 al „Tr.”, în articolul de fond: „pilde bătrânești”.

„Cari sunt exemple, pe cari bătrânii noștrii ni-le dau?”

O exagerare adeseori ridicolă a valorii lor personale caracterizează întreg felul lor de a fi. Foarte susceptibili la orice cuvânt, refractari la orice curent rou, la orice idee nouă, cicălitori și de multe ori foarte răutăcioși, ei au aerul de gelozie al acelor femei, cari, trecute peste o anumită vârstă, se văd, încetul cu încetul părăsite de ceata de adoratori nebuni. În fiecare forță tânără, care se ridică și se impune, văd un rival, pe care caută să-l delature.

A fost destul ca, într'un ton cât se poate de urban, să se exprime dorința de primenire în conducerea luptei, invocându-se oboseala firească a forțelor omenești, pentru ca să vedem o lume întreagă ridicându-se amenințătoare și pronunțând asupra celor ce și-a manifestat acea părere cea mai grozavă dintre sentințele ce se pot aduce: Infierarea cu tradarea de neam!

„Exagerare ridicolă a valorii lor” „susceptibili”, „refractari”, „cicălitori”, „răutăcioși”, acesta e tonul „cât se poate de urban”, în care d-nul Ioan Ursu Soricu scrie despre bătrâni! Vă puteți imagina cum scrie acest „bard al neamului” și corospondent al „Tribunei”, atunci, când nu scrie cât se poate de urban? Fantazia cea mai vie nu e suficientă spre a vă putea imagina acel ton. Căci d-nul Ioan Ursu Soricu, fiind elevul „măestrului Chendi”, a învățat de când cercetează facultatea de litere a universității din București tot dicționarul de înjurături al presei franceze de boulevard și pe deasupra jargonul „desvâlguiților năstrujnici”, al „măestrului Chendi, al birjarilor și precupețelor din mahalalele Bucureștilor.

Și prin această nobilă sânguință și-a câștigat capacitatea să poată face alătura cu Chendi, Scheopul și Bocu pe pedagogul publicist, dela care generația tinerilor ardeleni cu calități de „ofeliți” — vezi cazul D. Găldău și cazurile celorlalți titani „premenitori” — se poată învăța un ton literar „cât se poate de urban”, maniere fine de publiciști și o limbă „admirabilă” românească! Și să mai cuteze să zică cineva, că „Tribuna” nu contribuie mai mult, decât ori care alt ziar dela

<sup>1)</sup> Vezi „Tr.” Nr. 269 și 62 din 1911: părerea d-lui I. Bombacila.

<sup>2)</sup> Imi rezerv dreptul de a dedica biografiei — inclusive descrierea caracterului d-lui Chendi, ocazional un prea interesant studiu. Pentru trebuințele momentane este de ajuns studiu analitic al valorii intelectuale și științifice a d-lui Chendi, publicat de d. Aurel C. Popovici în „Gazeta Transilvaniei”. În urma acelu studiu, nici „Tribuna” nu mai cutează să-l așeze pe „cel mai genial colaborator” al ei ca pe „măestrul criticii literare” ori ca pe „cel mai mare publicist român”. Caracterul d-lui Chendi a fost apreciat după cum merită de d. dr. Ioan Scurtu în „Gazeta Transilvaniei”.

noi „cu ajutorul celor mai distinși publiciști” la crearea „unității noastre culturale”!

\*

Caracteristic este momentul când a început „Tribuna” acțiunea ei de nimicire, în contra partidului național român.

Această acțiune de „premenire”, de „părerii libere”, a fost înscenată imediat după campania electorală. Mii de alegători români erau pe atunci persecutați, sub fel de fel de pretexte, din partea administrației. În multe părți nu era încă uscat sângele românesc, care s'a vărsat. În contra celor mai harnici aderenți ai partidului național român curgeau droaie pedepsele administrative. Foștii candidați de deputat ai partidului nostru, dimpreună cu conducătorii intelectuali din cercuri și cu țărani fruntași de prin satele românești, după o muncă uriașă de luni de zile, — în care alergând ziua noaptea spre a putea duce la izbândă steagul partidului național român, își istoviseră toate puterile însuflețirii și toate forțele fizice și materiale, — erau cuprinși de reacțiunea sufletească și trupească, care în mod inevitabil și firesc este urmarea ori cărei încordări extreme, atât la individul singuratic, cât și la masele mari. În numeroase cercuri electorale românești jandarmia concentrată și miliția susținea, sub dictatura administrației starea de asediu. Mangra, Burdea, Șeghescu erau aleși. Nu cu terorismul dela alegeri, nu cu rolul trist al Românilor „patriotici” se ocupa însă „Tribuna”, ci peste aceștia a trecut scurt la ordinea zilei.

Dar în schimb pretindea să se justifice comitetul în contra acuzei, că „din vina păcatelor conducerei” au căzut candidații noștri.

Pretindea, ca în acel moment de extremă oboseală sufletească și trupească a întregului popor românesc, să se țină adunări populare. În toată munca de câmp din mijlocul verii, când nici în zile de sărbătoare nu se pot aduna oamenii, stăruia ca comitetul: „ceata bipezilor inconștienți”, să convoace adunări populare și să organizeze de azi pe mâine trei milioane de Români.

Și toată campania aceasta necinstită, „Tribuna” o motiva cu „dreptul de control al unui ziar independent”, cu „libertatea presei”.

Cerea dela comitet lucruri, despre cari știa, că comitetul nu poate să le execute. Le cerea însă a-și crea o falsă bază de drept spre atacarea comitetului și spre subminarea partidului național român. A pregătit astfel tărâmul pentru Mangra înseamnă a face „politică cinstită românească?”

**Chironomia lui Achim.** Cu moartea tragică a deputatului democrat Achim, Bichișciaba a devenit centrul unor lupte politice putem zice furtunoase. Mandatul cinstit al șefului adorat al țărânilor a ajuns, pe mâna celor mai periculoși agenți electorali, o marfă de vândut, un isvor îmbelșugat de venit. Și dacă e să credem svornurilor ce se fac în jurul acestui nenorocit mandat, agenții îl știu exploata perfect.

În decurs de o săptămână acest cerc s'a oferit la un număr frumos de aspirații, pur și simplu cu scopul meschin de a stoarce parăluțe bine sunătoare. Se pare însă, că în timpul mai nou totuș s'a lămurit cât de cât situația turburată. Dintre reflectanții mulți acărora nume se ventilează de câtăva vreme prin ziaristică, candidații la chironomia lui Achim au rămas: Iosif Kristóffy, neînfricatul luptător al sufragiului universal fără restricțiuni, sprijinit de însaș văduva lui Achim ca oficios candidat al partidului țărănesc; al doilea este dr. Ion Urszinyi cu program independent afară de partid; iar al treilea dr. Gavril Szeghő din Budapesta, candidat al disidenței partidului țărănesc.

Duminecă ținuseră cuvântul de program toți trei candidații cu asistența unui număr mare de popor.

Cel mai serios candidat este Iosif Kristóffy; fiind însă trei, probabil alegerea va fi cu balotaj. Mai puține șanse de reușită are dr. Szeghő.

\*

**Comunicarea d-lui dr. C. Istrati.** D dr. C. Istrati a dezvoltat la Academia Română, în fața unui numeros public, în mare parte Români macedoneni, și în fața a mai tuturor membrilor Aca-

demiei, interesanta și patriotica sa comunicare: „Despre Macedonia”.

În incintă a asistat la această comunicare și d. Mihail Ristici ministru plenipotențiar al Sârbiei la București.

În începutul comunicării sale, d. dr. C. Istrati a făcut bibliografia chestiei.

La 9 Octomvrie, anul acesta, se împlinesc 31 de ani, de când d. Dimitrie A. Sturdza a primit, o interesantă comunicare despre Macedonia și mănăstirile din muntele Atos din partea d-lui Pencovici.

De atunci până acum nici un membru al acestei înalte instituții nu a vorbit despre Macedonia în Academie.

În 1863, poetul Bolintineanu a publicat o relațiune de călătorie în Macedonia: lucrarea lui Bolintineanu prezintă mai mult un interes literar, decât etnografic.

Radu Pătărlăgineanu publică în 1884 o călătorie în Macedonia plină de interes. În 1892, Ion Nenițescu, publică lucrarea sa „Dela Români din Turcia europeană”.

D. T. Burada publică în 1900 o lucrare de mare însemnătate etnografică despre Macedonia; în 1906 d. C. Burileanu a publicat „Dela Români din Albania”. Dacă s'ar găsi un scriitor, care să facă pentru Români din Macedonia, ceea ce a făcut d. C. Burileanu pentru Români din Albania, cunoașterea fraților Aromâni ar câștiga foarte mult.

După aceea, d. dr. C. Istrati descrie călătoria făcută de d-sa, cu 21 de persoane, în luna Aprilie, anul acesta, la Belgrad, Uskub, Ohrida, Cosova, Salonic.

În muzeul din Belgrad se găsește două vechi drapele românești, din care unul poartă inscripția: „Io Mihailu Voevod”.

La Cosova, unde s'a dat marea luptă a armatelor creștine aliate, împotriva Turcilor, este o vale numită: Valea Vlahilor. Pe această vale și-a avut așezată oștirea Mircea cel Mare.

În Crușova sunt foarte mulți Aromâni, ei se disting prin spiritul lor comercial. Unii din ei au mari case de bancă în Egipt, alții în Arabia: unii sunt buni giuvaergii și s'au stabilit în Port-Arthur.

D. dr. C. Istrati face o relicfată descriere, a portului, a moravurilor, a vieții sufletești și sociale a Aromânilor din Crușova.

Toți au cultul tricolorului, toți sunt excelenți comercianți: nici unul, în nici o parte a lumii nu a dat faliment.

Aromânii au înțeles, că nu se pot bizui pe ajutoarele noastre, au înțeles, că ele sunt menite să umple spărturile, și de aceea au înțeles să se organizeze în efortii și comunități.

Altă parte interesantă, a fost rezumatul discursurilor pe care d-sa le-a pronunțat în Macedonia, unde a spus Aromânilor, să nu vină în România ca să mărească numărul proletarilor intelectuali, ci să rămână în Turcia, să caute să pătrundă în demnități, în slujbe importante și să se afirme în viața socială de acolo.

D. dr. Istrati a făcut o constatare îmbucurătoare pentru conștiința națională: În Statele Unite, Aromânii emigranți, își păstrează conștiința națională, au o societate „Lupoanca” și din contactul cu Transilvănenii emigranți au învățat foarte bine limba noastră.

Ca parte economică d. dr. Istrati a făcut următoarele două propuneri importante:

Să organizăm legăturile comerciale dintre Belgrad și Salina, și prin construirea unui pod la Gruia să legăm Serbia cu Constanța.

După ce d. dr. Istrati a făcut o lungă nomenclatură a tuturor Aromânilor, cari s'au ilustrat în litere, arte, științe și războaie, arătând de ce mare folos au fost Aromânii elinismului, a terminat spunând, că cu voia, sau fără voia Patriarhatului, să dăm un cler românesc fraților din Macedonia.

\*

**România și Grecia.** Zaimis, fost ministru și în urmă guvernator al Cretei, într'un interview acordat unui ziar, vorbind de reluarea relațiilor între Grecia și România, a zis că, după dânsul, aceasta e cel mai mare succes ce diplomația elină ar fi înregistrat de 10 ani încoace.

Zaimis, personal, e un partizan convins al unei cât mai intime apropieri între cele două țări, — prietenie care n'ar putea da decât roade bune.

## Parlamentul ungar Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 30 Maiu.

Ședința se începe la orele 10<sup>1</sup>/<sub>4</sub> a. m.

Vorbirea provocatoare de ieri a lui Ștefan Rakovszky a făcut mult sânge rău în sânul deputaților unguri. Azi s'au anunțat la cuvânt deputații *cont. Iuliu Andrássy, Iuliu Iusth și Sigismund Várady*, cari, se zice, voesc să readucă în parlament spiritul adevăratului liberalism. Andrássy va vorbi în ședința de mâine, iar Iuliu Iusth va lua cuvântul numai după vorbirea lui Géza Polónyi și dacă Polónyi, cum se laudă, va ținea o vorbire antisemită atunci se vorbește, că Iusth va propune membrilor partidului justhist să rupă legăturile cu Polónyi și totodată va protesta în contra faptului, ca un deputat independentist să organizeze asmuțări antiliberales și antisemite.

Deputații unguri așteaptă cu mult interes vorbirile acestea.

Ședința se începe la orele 10<sup>1</sup>/<sub>4</sub> a. m.

Prezidează *Albert Berzeviczy*.

*Alexandru Mocsáry* prezintă raportul comisiei administrative referitor la acordul internațional în chestia opririi comerțului cu sclavi.

Raportul va fi dezbătut într'o altă ședință a Camerei.

### Bugetul ministrului instrucțiunii publice.

*Eugen Rónay*, guvernamental: Vorbește despre chestia instrucțiunii superioare și cere înființarea universității a treia la Seghedin. Își expune experiențele câștigate despre defectele instrucțiunii populare și exprimă nădejdea, că guvernul grăbi asanarea nevoilor existente.

*Ubul Kállay*, kossuthist: polemizează cu vorbirea deputatului naționalist Dămian și împletește fraze goale nizuindu-se să arate Camerei munca de agitație (?) depusă de agitatorii (?) naționaliști și ia în apărare politica națională ungurească față de acuzele cunoscute ale ultraștilor români.

Compară politica Germanilor manifestată față de Poloni, cu politica națională ungurească, care dimpotrivă dovedește cea mai mare indulgență față de cetățenii nemaghiari. Și pentru ca vorbirea lui plină de fraze umflate patriotice să aibă mai mare efect, invențiosul patriot face descoperiri senzaționale (?) despre acțiunea agitatorilor români și despre campania, pe care aceștia o duc în contra limbei și idealului național unguresc.

Firește vorbirea compatriotului a fost mult aplaudată, se putea altfel? de ceata jidano-maghiarilor patrioți.

Ședința se suspendă pe 10 m.

După redeschiderea ședinței ungurul „veritabil”

*Farkas-Wolfner Pál*, guvernamental, deputatul (numit N. R.) Orăștiei a îmblătit câteva fraze goale și fără nici un înțeles despre reforma învățământului lovind firește, și el în naționalități, mai cu seamă în România „agitatori”.

## CORESPONDENȚE

### DIN ITALIA

#### SCRISORI DIN MILANO

Gabriele d'Annunzio — Pierpont Morgan — Issy-les-Moulineaux

Nu e jurnal în lune, care să nu fi vorbit — adică să nu fi conținut cel puțin o notă critică relativă la cea mai nouă operă al noului poet francez — nou pentru Franța — destul de vechiu pentru Italia. E vorba de *Gabriele D'Annunzio*. Se vorbește de el ca poet, inventator de fabule ne mai auzite, de un ritm necunoscut, lucrător de noutăți mărețe, veșnic original, veșnic sincer, discret, modest, atotputernic. Toate aspectele geniului și artei sale sunt ilustrate în mod oportun.

Toate elementele biografiei lui sunt amintite și discutate. Unii găsec, că în el predomină simțământul istoriei, și a filosofiei. Alții judecă — că, la armonia versurilor sale muzica lui Debussy ar fi superfluă. Pușini, foarte pușini, îi recunosc geniul omului de afaceri — și cu drept cuvânt. Inchipuiți-vă, se găsește la Paris, exilat, într'un mare hotel. Ii vine știrea, că la Florenza, în patria ingrată, s. vând la mezat mobilele sale frumoase, cărțile și poate din manuscrisele lui.

Ce face? Un alt literat și-ar fi pierdut mințile. El se pune la lucru. Își imaginează un mister. Și lucrează, lucrează; și face să joace după plăcerea lui un sfânt din paradis — o balerină rusă, mai mulți comici, mulți coriști de ambe sexe, un impresar, un muzicist faimos — și mulți critici și jurnaliști în toată lumea. Apoi 400 mii de franci — îi sunt puși la dispoziție. Trebuie geniu ca să reușești la toate astea. Și cu siguranță, că dacă D'Annunzio s'ar face impresar — reprezentând opere dramatice — și-ar face avere în puțin timp: ar deveni milionar...

\*

Un om care... restitue. Este Pierpont Morgan. Nu de multă vreme a restituit Italiei câteva bucăți din colecția Sambon; zilele trecute Franciei — bustul lui San-Martino, dispărut din comuna Soudailles care-l posedă din vremuri imemorabile. Restitue și nu cere nimic în schimb. Presa — care se ocupă des de el — face celebre nu numai întreprinderile sale nemăsurate dar și nemărginitele sale binefaceri.

Pierpont Morgan nu e un om oare-care, nu are numai milioane în casele sale de fier — are chiar și multe idei în creierul lui. Tocmai de asta, se zice că vorbește puțin, și dacă vorba fu dată omului ca să ascundă gândirea se poate deduce de aici că Morgan e un om eminent și sincer... Și tăcerea lui, — judecând după rezultate — e într'adevăr de aur. Grație lui, Statele-Unite au fost salvate de dezastrul financiar din 1907.

\*

Zilele acestea s'a vorbit cu mult interes și cu multă simpatie pentru doliul Franței — ocazional de moartea ministrului Berteaux — în catastrofa dela Issy-les-Moulineaux — și de prezidentul consiliului de miniștri, Monis — care pentru câteva ore fu în condițiuni disperate. Însă la aceste două nume se asocia și acela al lui Deutsch dela Meurthe — reprezentantul Aero-Clubului din Paris — acela care a fost promotorul cel mai ardent, atunci când publicul era neîncrezător la tentativele pentru cucerirea aerului.

Deutsch dela Meurthe a fost acela care împreună cu Archdeacon stabili primele premii de 100 mii franci pentru navigația aeriană și contribuie la primele triumfuri franceze a baloanelor dirigiabile „Ville de Paris” și „Patrie”. Atunci Deutsch era un pasionat partizan al dirigiabilor — adevărat al celor „mai ușoare ca aerul” însă nu întârzie să fie pasionat și pentru „cele mai grele” adevărat pe aeroplane, când văzu pe americanii Wright — că cuceriau înălțimea aerului.

Și nici unul mai mult decât Deutsch nu merită un post de onoare între pionierii acestei noi cuceri.

Milano, 28 Maiu 1911.

Anty.

## DIN ROMANIA

### SCRISORI DIN BUCUREȘTI

O declarație a Ununei Evreilor din România — Uneltiri evreești contra manifestațiilor românești

București, 15 Maiu st. v. — Folosindu-se de declarațiile recente din senat ale d-lor Ion I. Brătianu, șeful partidului liberal, și Ion Lahovari, ministru de domenii, că chestiunea evreiască dela noi e considerată de toată lumea ca o problemă economică și socială numai de ordin exclusiv intern, „Uniunea Evreilor din România” a adresat un manifest șefilor celor trei partide de guvernământ, prin cari aderă în întregime la aceste declarații.

„Uniunea Evreilor pământeni se folosește de prilejul, care i-a dat motiv să facă această declarațiune, pentru a vă aduce la cunoștință existența ei și scopurile ce urmărește. „Uniunea Evreilor pământeni” s'a înființat la 23 Decembrie 1909. Scopul ei este de a lumina opinia publică românească asupra chestiunii evreești, de a o convinge, că Evreii pământeni sunt de un netăgăduit folos cultural și economic pentru țară și că ei nu merită neîncrederea ce li-se arată. „Uniunea Evreilor pământeni” vrea să ajungă la înfrățirea Românilor cu Evreii, prin mijloacele legale și leale, printr'o propagandă deschisă, în țară, în scris și în graiu. Ea vrea ca, risipind în chipul acesta atmosfera de bănuială ce apasă asupra Evreilor pământeni, aceștia să nu mai fie socotiți ca străini, și astfel, să îndrumeze chestiunea evreiască spre o deslegare a ei de către țară, ca o cerință a opiniei publice românești, luminată și convinsă de dreptatea cauzei noastre”.

Această declarație nu corespunde însă defel sentimentelor adevărate, pe cari Evreii le hrănesc față de noi.

Atmosfera de bănuială pe cari Evreii și-au creat-o prin faptele lor suspecte, nu prin vorbe se va putea distruge. Dacă Evreii vor să câștige încrederea publicului mare românesc trebuie mai întâi să dovedească, prin faptele lor cinstit românești, că sunt vrednici de ea.

Piața și actele lor de până acum însă au fost în complet desaccord cu vorbele lor de azi. Până acum, Evreii s'au purtat la noi ca niște speculatori dușmani ai masei speculate, gata totdeauna să denunțe străinătății păcate pe cari nu le avem și sprijinind cu banii și simpatia lor orice întreprindere și orice propagandă cu caracter internațional.

Departă de a fi dat vre-odată o singură dovadă sinceră că vor o cinstită înfrățire cu elementele naționale ale țării noastre, Evreii din România au făcut totdeauna o castă aparte, au preferat să se organizeze ca stat în stat, și au mers cu nabotnicia lor îndrăzneată până la persecuțiuni împotriva tendințelor de naționalizare a vieții noastre economice.

Și cu toate acestea „sălbatecii români”, atât de calomniați de presa evreiască internațională, nu numai că n'au luat nici o măsură energică împotriva acestor vinovate uneltiri, dar nici n'au protestat măcar.

Și astfel, mulțumită acestei „sălbatică” indulgențe azi ne găsim în paradoxala situație că noi Români suntem boicotați și persecutați în țara noastră de Evreii!!

Un exemplu, care constituie de sigur o ilustrație consternantă a sentimentelor bune pe cari le nutresc Evreii față de noi: astă primăvară, eminentul artist al Teatrului Național din București, d. P. Liciu, a făcut un turneu artistic în țară. Ei bine, deși acest artist n'avea în repertoriul său decât piese cu caracter pur artistic, Evreii, în urma unui ordin al Marelui Rabin, au boicotat pretutindeni pe acest mare artist român pentru simplul motiv că e...prieten cu d. Nicolae Iorga!!!

Mai mult, un alt mare artist al țării noastre, care nu e măcar nici prieten cu d. Iorga, a fost boicotat de Evreii în Moldova.

Dacă prin asemenea mijloace Evreii cred că vor răuși să determine sentimente mai prietenești față de ei, atunci ei trebuie să aibă o idee foarte ciudată despre sufletul nostru național.

Bucureșteanul.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentistică.

Arad, Andrássy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

# Litere — Arte — Științe

## MĂ VĂD UN BEDUIN...

*Mă văd un beduin sărac și singur  
Cum pe pustiuri triste pribegeste...  
Și norii ce s'arată 'n alba zare,  
Plângând, cu-atâta dor îi urmărește...*

*Și cum spre zări tot mai îndepărtate  
Cu caravana lui încet se pierde;  
El poartă 'n ochi aceeași suferință,  
Și-acelaș dor adânc de câmpul verde...*

V. Bora.

## ANIVERSĂRI ISTORICE

### Supliciuul Jeannei d'Arc

*Războiul de o sută de ani — Apariția Jeannei  
d'Arc — Ungerea lui Carol VII — Procesul —  
Supliciuul fecioarei de la Orléans*

La 8 Maiu st. n. s'au împlinit 486 de ani de când Jeanne d'Arc a despresurat orașul Orléans. Cu acest prilej, ca în fiecare an de altfel, au avut loc în această localitate serbări religioase și militare. La 30 Maiu st. n. se împlinesc 480 de ani de când această mare eroină a fost arsă pe rug la Rouen.

Jeanne d'Arc a fost, de sigur, una din cele mai strălucite figuri eroice ale Franței.

În interesanta sa lucrare „La vérité sur Jeanne d'Arc”, d. Leon Denis spune:

„Povestea Jeannei este ca o mină nesecată de învățăminte, a cărei întindere nu s'a măsurat încă în întregime, de care nu s'a tras încă tot folosul necesar pentru înălțarea inteligențelor, pentru pătrunderea legilor superioare ale sufletului și ale universului”.

De-accea, credem necesar, cu prilejul aniversărilor arătate mai sus, să evocăm cetitorilor noștri scurta dar strălucita carieră a Jeannei d'Arc, precum și tragicul ei sfârșit.

\*

Era în timpul războiului de o sută de ani dintre Franța și Anglia. De douăzeci de ani dura acest nefericit războiu.

Rând pe rând Franța fusese bătută la Crécy, la Poitiers, la Azincourt și la Verneuil. Nobilimea franceză fusese zdrobită, nimicită aproape cu desăvârșire. Teritoriul Franței fusese cucerit aproape în întregime de Englezi. Rouen se predase, după o împotrivire eroică; Parisul, a cărui populație fusese decimată de boli și foamete, era în mâinile dușmanilor. Numai orașul Orléans, a cărui ocupație ar da străinului însăși inima Franței, rezista încă.

Câmpii nemărginite se schimbaseră în pustiu. Nu se mai cultiva nimic; satele erau părăsite. Pretutindeni erau numai ruini înegrite de incendii; peste tot urmele pustiirilor făcute de războiu, disperare și moarte. Locuitorii câmpiilor, desnădăjduiți, se ascundeau în subterane; alții se refugiau pe insulele Loirei, unde mureau de foame.

Bietul Carol al VI-lea, în nebunia care i-a lutat mințile, semnează tratatul dela Troyes, prin care-și desmoștenește fiul și constituie pe Enric de Anglia moștenitor al coroanei sale.

În acele clipe grozave, Franța se simte pierdută. Tăcerea eternă a morței o pândea.

Și atunci, ca o rază coborită de sus, în mijlocul acelei nopți de disperare și nenorocire, apăru Jeanne d'Arc. Din fundul pădurilor Lorenei, ea sosi pe calul ei în galop, reînsoțită de poporul desnădăjduit, ridică curajurile înfrânte, conduse împotrivirea contra dușmanului și salvă Franța dela moarte.

\*

Jeanne d'Arc s'a născut în satul Domrémy, dintr'o familie de țărani. Nu știa nici să scrie, nici să citească. Era o copilă bună, blândă, iubită de toți și mai ales de săraci și nenorociți pe cari întotdeauna-i ajuta și-i mângăia. Era visătoare și-i plăcea, seara, să privească înde-

lung cerul plin de stele, ziua să urmărească jocul luminilor și al umbrelor.

Pătrunsă de intenția, că venirea ei pe pământ avea un scop înalt, ce se adâncea cu gândirea în profunzimile nevăzutului, ca să descopere calea, pe care trebuia să păsească. Și deodată ea începe să audă voci, cari-i vorbeau despre menirea ei providențială. Și avu chiar viziuni. Într'o zi, îi apăru sfântul arhanghel Mihail și sfinții, cari-l întovărășeau și, vorbindu-i despre situația țării îi spuse: „Trebuie să te duci în ajutorul delfinului, ca prin tine să-și redobândească regatul”.

Altădată, sfântul Mihail îi spuse: „Fiică a lui Dumnezeu, tu vei conduce pe delfin la Reims, ca să fie încoronat”. Iar sfânta Caterina și sf. Margareta îi repetau neîncetat: „Du-te, du-te, noi te vom ajuta”.

Și atunci Jeanna plecă. Se duse la căpitanul de gardă dela Vancouleurs. Ii spuse cine este și ce vrea. La început acesta o luă peste picior. În cele din urmă, convins și el de convingerea și însuflețirea inspirată, cu care-i vorbea providențiala fecioară, îi dădu o scrisoare de recomandare către regele desmoștenit.

Carol al VII-lea o primi la Chinon. Ea-i spuse, că este trimisă de Dumnezeu, ca să despresure orașul Orléans, să-l încoroneze pe el la Reims și să isgonească pe Englezi din tot cuprinsul Franței.

Regele îi dădu o armată. Și atunci începură minunile militare ale acestei inspirate fecioare. Prin darurile ei extraordinare, Jeanne știu să impue la venerație și ascultare mercenarilor, ce-i conducea. Astfel, orașul Orléans a fost numai decât despresurat și Englezii gonțiți.

Poporul, desnădăjduit de atâtea înfrângeri, începu să prinză curaj. Jeanne d'Arc fu numai de cât cunoscută în toată Franța. Chipul ei era prezentat, în statuete sau tablouri, cu aureolă în jurul capului, cum au sfinții. Nobilii tineri alergau din toate părțile ca să slugească sub ordinele sale.

Atunci ea hotărî pe Carol să se îndrepte spre Reims, unde trebuia să fie uns rege. Această expediție părea cu neputință. Cu toate acestea, Jeanne a făcut-o posibilă. Din isbândă în isbândă, Jeanne d'Arc ajunse la Reims. Acolo culminară succesele sale extra ordinare, prin încoronarea lui Carol VII-lea. Până atunci, tot ce prevăzuse ea se împlinise.

De-aci încolo și regele și norocul încep s'o părăsească. Voind să îplinească și a treia a ei făgăduială — izgonirea complectă a Englezilor din Franța — Jeanne d'Arc atacă Parisul, dar e respinsă, iar la Compiègne, părăsită de toți, e prinsă de englezi, cari au judecat-o și, au condamnat-o ca eretică și au ars-o pe rug în ziua de 30 Mai 1431.

\*

Iată cum reconstituie dl Leon Denis tragicul supliciu al Jeannei d'Arc:

Suntem în ziua de 30 Mai 1831. Drama a ajuns la sfârșit. E ora opt dimineața. Toate clopotele marelui cetăți sună lugubru. E glasul funebru, glasul morților. I-se vestește Jeannei că ceasul din urmă i-a sosit.

Ea se urcă într'un car sinistru și se îndreaptă spre locul supliciuului. Opt sute de soldați englezi o excortează. Mulțimea consternată se înghesuie în calea ei. Cortegiul apare pe piața Vieux-Marche! Acolo se înalță trei eșafoduri. Prelații și ofițerii iau loc pe două estrade. Iată pe tronul său și pe cardinalul Winchester, îmbrăcat în purpură romană. Intre cele două estrade se ridică rugul, de-o înălțime înfrorătoare. S'a hotărît ca supliciuul să fie lung pentru ca fecioara, condusă prin durere, să implore ertare să-și renege misiunea precum și vocile ce pretindea că le-a auzit.

I-se citește actul de acuzație, cu cele 70 de articole. Jeanne îngenunche. Se roagă tare. Rugăciunea e lungă și înflăcărată. Ea iartă pe toți, pe inimicii și pe călăii ei. În avântul sublim al gândului și inimei ei, ea unește două popoare, îmbrățișează două regate. Accentele ei cuceresc mulțimea; zece mii de oameni încep să plângă. Chiar și judecătorii, acei tigrii cu înfățișare ome-

nească, Cauchon, Winchester, toți plâng. Dar înduioșarea lor ține puțin. Cardinalul face un semn. Jeanne este legată de stâlpul fatal cu legături de fier.

În clipa aceea, ea se adresează lui Isambard dela Pierre spunându-i: „Te rog du-te și caută-mi, în biserica vecină, crucea, ca s'o țin drept înaintea ochilor mei până ce voi muri”. Când i-se aduse crucea, ea o acoperi de sărutări plângând. În clipa când avea să moară de-o moarte îngrozitoare, părăsită de toți, ea vrea să aibă dinainte icoana acestui alt chinuit care, acolo, pe un aspru pisc din Orient, și-a dat viața ca sancțiune a adevărului.

Călăii dau foc rugului și nori de fum se ridică în aer. Flacăra se înalță, aleargă, șerpuește printre bucățile de lemn. Episcopul de Beauvais se apropie și, de lângă piciorul rugului, îi strigă: „Reneagă! Dar Jeanne d'Arc, înconjurată de un cerc de foc, îi răspunde: „Episcopule, mor din cauza voastră, fac apel înaintea lui Dumnezeu în contra judecăței voastre”.

Flacăra, roșie, arzătoare, se urcă, se urcă mereu și atinge trupul ei feciorelnic; hainele încep să-i arză. Ea se svârcolește în lanțurile de fier; apoi, glasul ei strident aruncă mulțimei înspăimântate aceste răsunătoare cuvinte: „Da, glasurile care-mi vorbeau mie veneau de sus. Glasurile mele nu m'au înșelat. Revelațiunile mele erau dela Dumnezeu. Tot ce-am făcut din porunca lui Dumnezeu am făcut”.

Apoi nu se mai auzi nimic decât sgomotul flăcării ce pâlpăia.

Și astfel, prin sacrificiuul Jeannei d'Arc se făcu unitatea politică a Franței după cum, prin sacrificiuul lui Christ, s'a realizat unitatea universală de credință.

Cronicar.

## TEATRU

### Fiasco piesei Bánkbán\*) la Berlin

În toate manualele și în toate cursurile de literatură ungurească, numele lui Katona Iózsef din Kecskemét este pus alături de Shakespeare, iar unicul său op poetic „Bánkbán” — „cea mai bună tragedie maghiară” — comparat cu tragediile clasice ale literaturii universale.

Lauda aceasta stăpânește și în tratatele scrise (nu de străini) pentru informarea străinătății.

Genialul istorician literar ce a fost Wilhelm Scherer, profesor de universitate la Viena (1868-72), Strassburg (1872-76) și Berlin (1877-86) însă de mult a spus, că piesa aceasta este scrisă cu cea mai desăvârșită și surprinzătoare neîdemănare tehnică, aproape fără nici o idee despre caracterizare, compoziție și despre dezvoltarea natural-consecventă a sentimentelor, o continuă alergare a persoanelor după placul autorului fără urmă de motivare serioasă: o piesă de intrigă destul de scălățată.

Iubitor de lucruri necunoscute, directorul Reinhardt dela „Deutsches Theater” din Berlin a prezentat săptămâna trecută tragedia „Bánkbán” pe scena teatrului său și, ca să fie în toate nou și surprinzător, a comandat o traducere nouă\*) la d. Iosef Vészi olim Weisz, fost deputat și șef al serviciului presei în ministeriu, la Pesta, acum editor de revistă subvenționată, la Berlin. Public și presă au rămas în-ă rece în fața capodoperei unguerești, și „Berliner Tageblatt” are cuvinte de compătimitate la adresa actorilor, cari au muncit din greu și fără succes pentru a scoate ceva din tragedia „shakespeareiană”. Iar despre traducerea d-lui Vészi, obsearvă, că nu este deloc superioară traducerilor ce improvisează elevii de liceu pe clasa VI. la exercițiile de stil.

\*) „Bánkbán” a fost tradus în limba germană de Adolf Dux și publ. la Lipsca, 1858.

## Cărți și reviste.

**Noua revistă română, pedanta revistă a d-lui Rădulescu-Motru, aci socialistă, aci progresistă, aci takistă, aci alandalistă etc., — are în numărul său recent un articol despre „Broșura d-lui Al. Vaida-Voevod“.**

Autorul articolului, începe să spună că au „pomenit în diferite rânduri de campania pornită de comitetul partidului național din Ungaria în contra ziarului „Tribuna“. Inconștientă totală a cauzei, când știe toată lumea, că nu comitetul de mai sus a început campania, ci „Tribuna“ a început-o și față de comitet și față de „Românul“ când ziarul a apărut. Și „Românul“ a suportat timp de mai bine de o lună toată această campanie cu împoșcări vulgare ale diferiților colaboratori maniaci de ai „Tribunei“. Și „Noua revistă română“ învârte și sucește paginile broșurei d-lui Vaida, intervertindu-le roștul și spune mai încolo această goșgoameite naivitate:

„Solidaritatea dintre membrii unui popor nu se poate cimeta prin încrederea oarbă în anumiți indivizi, fie aceștia cât de cinstiți și patrioți; — ci numai prin încrederea poporului în anumite principii, clar exprimate“.

Va să zică dacă un individ e cinstit și patriot nu poate avea poporul încredere în el, ci în principiile de patriotism ale aceluia popor. Dar ce înseamnă atunci patriot? Ca să știe și „Noua revistă română“, îi spunem: patriot înseamnă devotat principiilor de neam și țară. Deci dacă acei indivizi sunt „cinstiți și patrioți“ merită și trebuie, ca membrii poporului să le dea încredere, și chiar încredere oarbă. Acei, cari își bat joc de acești „indivizi cinstiți și patrioți“ își bat joc și de principiile pe cari le are neamul din care fac parte acești indivizi. Și acei, cari își bat joc, și astfel, nesocotesc prin fel de fel de injurii munca acestor „indivizi cinstiți și patrioți“, desigur, e foarte natural să fie acuzați de trădare, ori să fie priviți ca trădători ordinari.

„Noua revistă română“, cunoaște așa de bine situația politică și rostul neamului românesc de peste Munți, întocmai cât și onorabilul zugrav Montandon, noul adept politic al „Tribunei“.

**Jalea satelor.** Versuri de Ion Cocârlea-Leandru. (130 pag. Suceava). Un nou poet poporanist; ni-l închipuim destul de tânăr, după versurile pline de avânt, de naivitate, de o viguroasă senzitivitate, în care găsim un amestec de duioșii și sălbătăcii.

Calitatea versurilor d-lui Cocârlea constă în limpezimea și ușurința cu care le așterne în cadența sonoră.

Considerând această calitate unită cu sinceritatea temperamentului d-sale, putem găci o personalitate a autorului, ce se va desvolta odată cu talentul ce nu i se poate contesta. Căci deși în versurile cuprinse în volum, sunt nuanțe din Coșbuc, câteva din Eminescu, găsim și ceva al d-sale, negăsit la alți scriitori.

O cultură serioasă și a senzitivului și a intelectului, îi va fi absolut necesară și-i va realiza un loc de seamă printre scriitorii aleși.

Dicționarul Universal al Limbei Române de Lazăr Șăineanu, doctor în Litere al Universității din Lipsca, laureat al Academiei Române

și filologul bine cunoscut, ale cărui lucrări filologice și folclorice au avut atât răsunet.

Dicționarul Universal al Limbei Române este un mic lexicon, în genul micului Larousse sau Brockhaus: complet, conștiincios, exact.

Conține explicații și definiții scurte și lămurite ale întregului vocabular român, al tuturor termenilor de știință — în cel mai larg înțeles al cuvântului — de artă, literatură, comerț și industrie, cuprinde nomenclatura mitologiei și folclorului, o interesantă etimologie a vorbelor populare și, ca supliment, un vocabular general biografic, geografic și istoric, cu privire specială la România și țările locuite de Români.

Toate acestea sunt concentrate în 1000 pagini de text pe 2 coloane și au fost completate, revăzute și sporite în a doua edițiune, care a apărut de curând.

Dupăcum se vede este o lucrare de cel mai mare interes și folos pentru toți acei, cari se îndeletnicesc cu limba românească: scriitori, profesori și învățători, advocați, medici, preoți, ziarști, comercianți, studenți și elevi, precum și pentru marea publică cititor al limbei românești.

Dicționarul se găsește de vânzare la:

Librăria Diecezană, Arad; Librăria Arhidiecezană, Sibiu; Librăria W. Krafft, Sibiu; Librăria Ciurcu, Brașov; Librăria Murășianu, Brașov; Librăria Seminariată, Blaj; Librăria Ieronim Preda, Făgăraș; Librăria M. Onișor, Năsăud; Librăria Aurora, Gherla.

Se poate procura și prin oricare altă librărie sau direct dela editori: Tipografia I. Samița și D. Baraș în Craiova (România).

Prețul e: 8 coroane broșat.

## INFORMAȚIUNI

Arad, 17 Maiu v. 1911.

## De-ale noastre.

**Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra foiletonului din pag. I-a a n-ului de față: „Fecioară-din-lună“ o frumoasă poveste japună, redată din nemțește de maestrul Caragiale.**

**Mercure de France, Montandon, „Tribuna“.** „Mercure de France“, revista parisiacă a fost fondată de Remy de Gourmont, acest bătrân și cinstit literat francez. Revista asta odinioară cu mare trecere, astăzi ajunsă un azil al tuturor diletanților și de for competent literat nu mai poate socoti.

**Mercure de France** a angajat pe d. Marcel Montandon un fost pictor, care nu știe nici un cuvânt românește (și pe care-l informează câțiva analfabeți intelectuali dela noi) ca să scrie „cronici românești“.

Cronicile aceste sunt făcute pe-o platformă de tot greșită, căci informatorii d-lui Montandon se îngrijesc ca în „Mercure de France“ să apară numai „cronici“, care favorizează unor personagii.

Nu mai astfel putem înțelege cronica din urmă (16 Mai 911) a d-lui Montandon, în care se insultă partidul național român.

Afacerea nu e tranșată astfel. Un colaborator literar al „Românul“-ui, cunoscut și în literaturile streine — a luat asupra sa sarcina de-a răspunde în „Mercure de France“ d-lui Montandon, în care răspuns se va face un protest împotriva dictaturii d-lui Montandon, care necunoscând adevăratele noastre stări intelectuale și literare, ajunge la concluzii nu numai greșite, dar și supărătoare.

Din parte-ne înregistrăm știrea asta, adăogând, că privim cu dispreț la acțiunea neromânească a „Tribunei“, care în politica ei de subminare a partidului național român, se folosește deja de armele veninoase ale presei streine.

**Prigonirea tricolorului românesc.** Din Blaj primim revoltătoarea știre, că Duminecă, 28 Maiu n., hienele d-lui Khuen au intrat în curtea d-lui profesor I. Papiu din Blaj și au confiscat într'un mod barbar și revoltător 3 brăne tricolor dela niște servitoare.

Cu o zi mai nainte, adică Sâmbătă, au confiscat un brâu tricolor dela servitoarea d-lui Negruțiu.

*Ită cum se respectă ordinul d-lui Khuen! În modul acesta votește prim-ministrul Ungariei contele Khuen-Héderváry să facă pace cu România.*

**Mulțămită publică.** Aducem și pe această cale sincerile noastre mulțumiri domnilor dr. Ioan Margita, adv. în Geoagiu (Algyogy), Ioan I. Vulcu, Orăștie, cari au binevoit a se înscrie de membrii fondatori, plătind taxa de cor. 100. — și domnului dr. Vasile Lohan, profesor în Seghedin, pentru ajutorul trimis de cor. 10. — Deee bunul D-zeu, ca apelul lansat către societatea românească în preajma celor 50 ani dela înființarea societății noastre, să aibă frumosul succes ce-l promit astfel de fapte generoase, cari se laudă de sine. Pentru soc. „Petru Maior“ Ioan Meșotă, cassier. Horațiu C. Deac, ștud. fil., vicepreședinte.

**Comitetul despărțământului Murăș-Oșorheiu,** al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“, va ținea 2 prelegeri populare și anume: în 4 Iunie la 10 ore a. m. în comuna Moșița-de-Câmpie, și tot în această zi la 3 ore p. m. în comuna Băla.

La aceste prelegeri populare instructive sunt invitați toți, cari doresc înaintarea poporului român. **Comitetul despărțământului Murăș-Oșorheiu.**

## Din patrie.

**Proces criminal împotriva fraților Zzi-linszky pentru asasinarea lui Achim va avea loc la Tabla din Oradea-mare în 10 Iunie n.**

**Spirit de disciplină.** Cetim în „Cultura Creștină“: un Român harnic din Șeica-mică s'a lăsat la târg cu un sas de acolo, dela care voia să cumpere un mic loc de vie. Sasul a pretins 40 cor. pentru vie și Românul i-a dat, cât a cerut.

Atunci Sasul a început licitațiunea, crescendo. A cerut 50 coroane și când i-s'au oferit, a cerut 60 coroane, pe urmă 80 coroane. Țăranul nostru, după o mică gândire, i-a dat și atâta. Dar când a oferit Sasului întreagă suma de cumpărare, acesta n'a voit s'o primească, pe motivul, că nu-l lasă Pfarrer-ul lor, să-și vândă via unui Român. A vândut apoi bucățica aceea de loc unui conațional de al său pentru 46 coroane. Acela a fost un Sas fricos, neputincios, un șirub în mâna preotului, o frunză bătută de vânt? Nu! A fost un lipsit materialicește, dar tare sufletește! Intre năcazurile, ce-l apăsau în fața celei mai mari sume ce bani, cerute și oferite pentru locșorul lui, el privește o datorință mai înaltă de ordin moral și satisface aceleia: ascultă de mai marele lui.

Ce frumos buchet de virtuți se poate compune diă fapta Sasului; în el vezi: ordine, stimă, cumpăt, trezvie, curaj, serioșitate, bunăcuviință și o nobilă abnegațiune... Cum e la noi?... Ne mulțumim, să zicem numai, că viitorul e al indivizilor și popoarelor disciplinate și al bisericeii, în care se pretinde împlinirea voiei lui Dumnezeu și nu a membrilor ei.

**Concurse.** Ministrul r. ung. de culte și instrucțiune publică, publică mai multe concursuri. 1. Pentru locuri vacante la școala reală superioară de veterinari din Viena și din Budapesta. Cvalificație: testimoniu de maturitate. 2. Pentru locuri vacante în școala superioară reală de honvezi și în academia Ludoviciană. Condiții: testimoniu de maturitate, resp. 4 clase din școalele medii sau civile. 3. Pentru locuri în academia de marină din Fiume. Condiție: testimoniu de maturitate. 4. Pentru locuri în academiile și școalele reale militare, anume în școala reală inferioară din Kőszeg și Maros-Vásárhely, în școala reală superioară din Kismárton, în academia Theresiană din Bécsujhely și academia tehnică din Mödling. Condiții: 4 clase din școalele medii, resp. testimoniu de maturitate.

**Iarăș „Fața Neagră“.** În a opta zi a procesului senzațional al latrociniului misterios din Lazuri, azi s'a declarat o întorsătură surprinzătoare. Sergentul de jandarmi Francisc Nagy spre cea mai marea mirare a tuturor a fasonat lucruri, cari au darul de a înfățișa pe bănuțitul criminal, notarul Aurel Popescu în colori favorabile.

Din fasiunea lui Nagy se pare a se vedea nevinovăția lui Popescu, a cărei personalitate multora le plăcea s'o asemene cu vestitul „Față Neagră”, prins cu atâta măiestrie de ungurul M. Jókai. Nagy spune, că pe vremea când s'a întâmplat acel atentat împotriva lui Neumann, grassa o înfricoșată haită de Țigani ungurești. Urmărind-o și făcând perchiziție, — spune mai departe sergentul — am aflat mai multe obiecte asemănătoare cu cele amintite de d-na Neumann, așa bunăoară: cearșafurile, cioboatele etc. Vroiam tocmai să fac arătare criminală încontra lor, când prepusul se întoarse spre Popescu și eu primisem ordinațiune să sistez ancheta.

Sentița se va aduce probabil pe Miercuri.

**Fantoma șalvarilor.** Moda de tristă memorie a șalvarilor apusă înainte de răsărit, și după ce a dispărut, tot mai produce câte ceva senzație. Fantoma fustei-pantaloni tot mai ispitește vulgul cuprins de o antipatie neînțeleasă împotriva acestei mode ce nu a isbutit să se încetățenească. Duminecă după prânz a apărut pe bulevardul din Viena două fetițe gingașe, ale unui cafegiu avut, de o rară eleganță, purtând cea mai recentă modă, o fustă îngustă cu desăvârșire. Se plimbau. De odată un cirac nestășnic bănuind șalvari în umbra fustelor, alarmează lumea.

— Iați rochia pantalonii!

Trecătorii grăbesc la coconițe, cari uluite stăteau locului neștiind încotro s'o apuce din calea vulgului, care se porni să le batjocorească și insulte cum numai plebea știe, cu o violență insolentă. Pe cât era să le desbrace mulțimea înverșunată, când cu ajutorul poliștilor bieteale păsăruice speriate au reușit să dispară la o trecătoare, scăpând de urgia mulțimei, care s'a ridicat la 700 în timp foarte scurt.

**Catastrofă de automobil între Arad-Timișoara.** O groaznică catastrofă a avut loc luni după prânz pe drumul Timișoara-Arad. Automobilul, monstrul acesta modern a secerat încă o victimă. Notarul Jebelului Maximilian Salgó, a murit pe loc, iar răniți sunt soția lui Salgó și publicistul din Arad Augustin Horovitz.

Nenorocirea s'a întâmplat astfel: Max. Salgó intenționa o întreprindere de birje-automobil. Fabrica aradană „Westinghouse” a încredințat afacerea lui Horovitz, care și dânsul are o asemenea întreprindere în Arad, rugându-l să facă pe mijlocitorul. Horovitz a pornit-o într'un automobil nou spre Timișoara, de unde după terminarea afacerilor a pornit spre Arad în tovărășia soților Salgó. Inaintând automobilul spre Arad cu viteză de 40 chm. dintr'odată se auzi o detonătură puternică. Șoferul rapid cercă să-l oprească dar nu reușise, că spartă odată pneumatica, automobilul pierzându-și echilibrul s'a răsturnat în șanț cu așa vehemență încât abia șoferul a scăpat, ca prin minune, teafăr. Când cei din automobil văzuseră pericolul s'au grăbit să sară din el, dar așa de fără noroc, că Salgó însuș s'a izbit de un stâlp de telegraf, fleciindu-i creerii. Soția lui Salgó de-aseenea s'a rănit foarte grav, iar Horovitz a suferit juliri mai neînsemnate.

Cauza nenorocirii au fost înșiși victimele, cari speriați au sărit din automobil. Șoferul, care a rămas liniștit a scăpat fără nici o leziune, reușind să oprească la vre-o 20 de pași automobilul. Salgó e mort, iar soția îi este în așa stare, că nu se poate asculta.

### Dela frați

**Succesul unor ofițeri români la Viena.** D-nii căpitani Sturdza și d. Martian din artileria română, cari au luat parte la concursul internațional de scrimă din Viena, au fost prezentați arhiducelui Leopold Salvator, care a adus, cu acest prilej, cele mai vii elogii Suveranului României, armatei și artileriei române în deosebi.

Ofițerii români au făcut cea mai bună impresie, ca ținută și ca trăgători. După un singur examen, ei au fost trecuți dela cl. III la cl. II și dela cl. II la cl. I chiar în timpul luptei.

Concursul a fost cu trei arme: floretă, spadă și sabie. Rezultatul acestui concurs internațional de scrimă se va cunoaște peste câteva zile.

Ofițerii români se vor înapoia în curând în România.

**Conferința d-lui Murgoci.** Joi seara, în fața unei selecte asistențe d. dr. S. Murgoci din București, profesor la școala de poduri și șosele a ținut în saloanele „Muntelui de pietate” o interesantă conferință asupra Valei Oltului și însemnătatea ei ca mare cale de comunicație.

Conferențiarul după ce a făcut o interesantă comunicare geologică asupra formațiunii Oltului, dovedește că una din liniile cele mai practice pentru legătura Bucureștiului cu punctele centrale ale Europei este linia București—Sibiu—Budapesta.

D. Murgoci insistă asupra economiei de timp care s'ar realiza dacă s'ar pune în aplicare proiectul unei linii Pitești—Câineni sau Curtea de Argeș—Câineni și termină, spunând că astăzi toată lumea caută să economisească timpul, această construcție s'ar impune și cum drumul de pe Valea Oltului este cel indicat chiar de situațiunea locurilor se impune o mai bună amenajare a acestei linii.

Conferențiarul a fost viu felicitat.

**Regina Elisabeta a României la Euxionograd.** Din Varna, în Bulgaria, se anunță, că Regina Elisabeta a României e obiectul unor vii manifestații de simpatie, din partea întregii populațiuni a orașului.

Augusta oaspete, împreună cu Regina Eleonora, a făcut Sâmbătă o excursiune pe Marea Neagră.

E vorba ca Regina Elisabeta să viziteze și mai multe localități din interiorul Bulgariei.

**Dela Academie.** Din București primim știrea, că azi, Marți 17 Maiu v., la orele două d. a. Academia Română a ținut ședința publică solemnă, în care d. Nicolae Iorga a citit discursul d-sale de recepțiune despre „Două concepții istorice”.

D. A. D. Xenopol a citit răspunsul la discursul d-lui N. Iorga.

Duminecă, 22 Maiu v., d. N. Iorga va ține o conferință despre „Presa română și menirea ei”.

**Excursiune în Bănat.** Societatea muzicală română „Armonia” din București a organizat o excursiune pentru luna lui Iunie la Lugoj și Timișoara, în Bănat.

**Răspunsul președintelui republicii franceze la telegrama M. S. Regelui Carol.** La telegrama de condoleanțe adresată de M. S. Regele Carol d-lui A. Fallières, președintele republicii franceze. M. S. a primit următorul răspuns:

Majestății Sale Carol I. Rege al României.

București

Sentimentele pe care Majestatea Voastră bine-voiește a mi-le exprima cu ocazia teribilului accident care a lovit guvernul Republicii în doi din membrii lui cei mai eminenți mă mișcă adânc și rog pe Majestatea Voastră să bine voiască a primi odată cu viile mele mulțumiri și pe acelea ale Domnului Monis și ale familiei mult regretatului Berteaux.

A. Fallières.

**Continuarea conflictului sinodal** — Sf. Sinod s'a deschis. Odată cu deschiderea sesiunii de primăvară a re izbucnit și conflictul bisericesc.

Deși guvernul a făgăduit că va modifica legea în părțile cari au putut jigni spiritul prea canonic al episcopului de Roman, totuși P. S. S. Gherasim persistă în atitudinea sa dușmănoasă I. P. S. S. Mitropolitului primat.

S'a alcătuit o comisie, din care fac parte și I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și P. S. S. episcopul de Huși pentru a judeca pe episcopul Romanului.

### Din străinătate.

**Soție răpită.** O scenă extrem de interesantă s'a desfășurat în zilele trecute în gara dela Brighton.

Nemișlocit înainte de a fi plecat ultimul tren din aceeași zi spre Londra, a apărut la cassă o damă de vr'o 25 ani, elegantă, de o rară frumusețe, cerând foarte agitată biletă. Nainte de a fi primit însă biletă iată năvăli în localul cassei un domn ținând de-adreptul la frumoasa voiajoară. Fără cuvânt o prinde de mână cu vehemență și o provoacă să-i urmeze. Nesatisfăcându-se dorința la moment, fără multă ezitare a cuprins cucoana în brațe ducând-o ca pe un copilăș, la un automobil verde, impozant, ce par'că-i așteptase la ușe. O așezase pe cucoana ce zadarnic protesta cu mâni cu picioare, între perne și — aidem! Trecură ca vântul în fața mulțimei care privia stupefiată la scena aceasta extravagantă ce se desfășurase în câteva clipe. Nimeni nu știa ce s'a întâmplat. Desmeteciți odată, cercau cu toți să deslege enigmatică răpire. Cei mai mulți credeau că vre-un adorator refuzat al cucoanei seducătoare a răpit-o cu forța, mai târziu însă ancheta a constatat că răpitorul este un bărbat ales din elită, iar dama misterioasă nevastă-sa.

S'au ciondănit pentru o nimica toată, iar frumoasa noastră ipersenzibilă s'a iritat în așa măsură, încât a luat-o deadreptul la gară să plece la Londra, unde locuiește mamă-sa.

Când poliția din Brighthon a intrat la pârchea cu pricină, soția protestase cu un sărut dulce de împăcare împotriva pedepsrei iubitelui său bărbătel.

„Le miracle de Saint Sébastien”. Față cu orice însinuări răutăcioase, se poate constata, că succesul piesei recente a lui d'Annunzio a fost mare și impunător. Marele poet al gîntei latine, a făurit iarăș o glorie culturii italiene, căci toate criticile nefavorisitoare sunt scrise de Germani, acești dușmani ai popoarelor latine. Un distins prieten al „Românul”-ui, aflător în Paris, ne-a promis că ne va scrie câteva impresii despre piesa lui d'Annunzio, căruia îi este amic și stimător.

**Neînțelegerile cu privire la numirea noului ministru de războiu francez.** Din Paris se anunță, că știrea privitoare la numirea generalului Goiran ca ministru de războiu a fost cunoscută numai după înmormântarea fostului ministru Berteaux. Această știre a pricinuit oarecare nimore printre mai mulți deputați cari sunt nemulțumiți că nu s'a urmat de data aceasta tradiția de a avea un ministru civil la război. De asemenea sunt nemulțumiți câțiva miniștri pe cari președintele consiliului, d. Monis, n'a avut timp să-i consulte și cari ar fi dorit ca consiliul de miniștri să delibereze în această privință.

Spre a da satisfacție miniștrilor nemulțumiți, președintele Fallières nu va iscăli numirea generalului Goiran decât în urma consiliului de miniștri care se va ținea mâine.

Se consideră ca sigur că toți miniștri vor ratifica numirea făcută de d. Monis și prin urmare complicații politice grave nu vor fi.

În cercurile politice franceze se vorbește de posibilitatea demisiei individuale a primului-ministru Monis.

În acest caz, cabinetul va rămânea în actuala lui formațiune, cu Cruppi — ministrul de externe ori Caillaux — ministrul de finanțe ca șef.

**Ser în contra tuberculozei.** Toate silințele enorme câte le-au depus medicii universului întreg pentru aflarea unui remediu în contra celei mai neiertătoare boale ce stăpânește un procent însemnat al omenimei, în contra ftisiei, până azi au înregistrat foarte neînsemnate rezultate. Aproape în fiecare an se lansează câte o reclamă despre leacuri și seruri vindecătoare, în curând însă se dovedesc de inutile. Și așa de adânc s'a săpat în conștiința noastră ideea, că ftizia e nevindecabilă încât, orice știre despre vre-un ser în contra acestui morbu, o primim cu cele mai mari rezerve.

Azi cetim iarăș de un asemenea ser miraculos de-alui d-rul Oritz din New-York.

Se zice că a ajuns la rezultate neașteptate cu acest ser nou, a cărei pregătire e tănuțită încă. Știm atât, că între mijloacele metodelor



nou de vindecare, unul din cele mai însemnate este electricitatea.

Se poate să nu fie bun, dacă ni-l dă America ?!

**Ex-Președintele Diaz atacat de revoluționari.** O depeșă din New-York anunță, că o ceată numeroasă de revoluționari mexicani înarmați a atacat trenul cu care ex-președintele Diaz părăsise în taină orașul Mexico, îndreptându-se spre Vera-Cruz, — ca de acolo să se îmbarce pentru Europa.

Trupele, cari păziau linia au deschis focul asupra insurgenților; 7 dintre aceștia au fost uciși, iar un foarte mare număr răniți.

Ministrul de finanțe Limantur și-a dat demisia, predând subsecretarului de Stat, contra chitanță, tezaurul public (260 milioane dolari).

**Literatură europeană în orient.** În vremea din urmă pătrunde tot mai mult literatura europeană în Persia. Se cetesc îndeosebi traduceri din scriitori francezi, între alții din Jules Verne. Romanele lui Verne sunt cele mai gustate; acum însă vine știrea de Teheran, că preoții mohamedani au oprit și au confiscat cunoscuta carte a iscusitului romancier „Călătoria în lună”. Unul din preoții islamului a aflat că romanul lui Verne răspândește idei greșite și primejdioase pentru sectarii musulmani numiți Șiiți. Eroii romanului, cum se știe, ajung în lună purtați de un glonț eșit dintr'un tun uriaș. Conform credinței Șiiților, sicriul lui Mohamed plutește între cer și pământ; iar dacă un glonț ar fi aruncat din tun în lună, în cazul acesta — zice preoțimea Șiiților — glonțul neapărat se va ciocni cu sicriul lui Mohamed, și se va produce o mare catastrofă în lume. Astfel cartea lui Jules Verne „Călătoria în lună” a fost introdusă în lista cărților oprite; iar generația mai tinăără persană, care a studiat limba franceză, o va ceti cu atât mai vârtos în original.

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecske — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

## La Librăria diecezană, Arad

se află de vânzare următoarele cărți literare:

Dr. Em. Grigorovița, Cum a fost odată, schițe din Bucovina cu 84 ilustrații în text	2-80
Dr. Em. Grigorovița, Peatra muierii, roman istoric	1-—
Merimée Pr. Don Jnan, trad. de S. Nădejde	—30
Ciocărlan I., Inimă de mamă	—30
Tailler Em., Succesul în viață	—30
Al. Dumas, Tatăl, Măestrul Adam Calabrezul	—30
Shakespeare W., „Regele Lear” tragedie în 5 acte și 25 tablouri	—45
Eftimiu Victor, Înșirate Mărgărite. Poem feeric	2-—
Gorki M., Mama, roman	1-50
Payot I., Educația voinței	2-—
Mikszath C., Cavalerii	—30
Jules Payot Educația vinței	2-—
Tăslăuanu C. Oct. Informații literare culturale 1903—1911	2-—
Iorga N. Studiu și documente cu privire la Istoria Românilor vol. XIX.	3-—
Agârbiceanu I. Două iubiri	2-—
„ „ In clasa cultă.	1-80
Ghibu I. Ziaristica bisericească la Români	2-—
Golescu Const.: Insemnările călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825—1826	3-—
Viora din Bihor, Viorele, schițe și nuvele	2-—
Stavri A. Luminișuri, poezii	2-—
Pestalozzi H. Leonar și Ghertruda, o carte pentru popor tradusă în românește și însoțită de o introducere de Ion A. Rădulescu-Pogoneanu	3-50
Pöe Edgar, Ingropat de viu	—10
Martig. Em. Psihologia pedagogică	3-50
Tschudi Clara: „Tinerețea Mariei Antoaneta	—30
Boteni I.: „Drumuri”	—30
Mosoch Sacher: „Buni și răi, gazetarii”	—30
Anghel D., Povestea celor năcăjiți. Fantazii și portrete	—30
Sadovean Pevestiri din războiu ediția II.	2-—
„ Floare ofilită ed. II.	2-—
„ Apa morților roman,	2-—
Henrich Ibsen Poesii trad. de Iosif și Anghel	2-—
Mironescu Dr. Th. Cura de slăbit și de îngrășat	—30
Flamarion C. Urania vol. I și II à	—30
Wilde Oscar Pescarul și sufletul său trad. de Anghel.	—30

Dr. Ghibu On. Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar.	1-—
Agârbiceanu I. În întuneric.	2-—
Gârleanu Em. Din lumea celor cari nuvântă	2-—
Sadoveanu M. Apa morților, roman	2-—
„ „ Soimii	2-—
„ „ Povestiri de seară	2-—
Pop, V. Iubirea e biruitoare	2-—
Sandu Aldea C. Ape mari	2-—
Dulfu P. Povești și cântece	1-50
Gorkii M. Parvenții	1-50
Dr. Iacob, Căsătoria a doua a preoților, chestiune de drept canonic	1-—
Shakespeare W. Regele Lear, tragedie în 5 acte și 25 tablouri	—45
Bertolazzi C., Zile de sărbătoare, comedie în 5 acte	—40
Marosch S. Creditorii	—30
Chanteaubriand, Atala	—30
Albumul armatei române 27 tablouri frumos lucrate în mai multe colori în mărime de 42/52	Cor. 15-—
Album, Amintiri din Războiul independenței 1877—1878	Cor. 2-50
Agârbiceanu I.: „În întuneric”, nuvele	2-—
Luncianu M.: „În sărbători” nuvele	1-50
Baltag Radu: „Feciorul” nuvele	1-50
Hai să rădem, Almanahul revistei literare Minerva	1-—
Album. Amintiri din România, cu ocaziunea jubileului de 40 ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I. în 18 tablouri colorate	Cor. 3-—
Plus de fiecare câte 10—20 fil. pentru porto postal.	

## La librăria diecezană din Arad

se găsesc

propise (corecte)

de examen

cu Cor. 1-20 o sută bucăți, plus 20 fileri pentru porto postal; asemenea

cărți potrivite pentru premii școlare.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

## PĂCATUL

dramă țărănească în 3 acte

localizată din franțuzește

de dr. Horia Petra-Petrescu

(5) — Urnare —

SCENA A 3-a.

Crișan, Catarina.

Catarina (strigă în dreapta). Ană! Ană!

Ana (răspunde din odaia vecină). Vin îndată!

Catarina: Vină odată, că a tras a doua oară.

Ana (ca mai înainte). Indată!

Catarina (bărbatului). Nu se mai găta astăzi.

Crișan: Lasă fata 'n pace, nevastă; știi, că se 'mbracă.

Catarina: Da' nu două ceasuri.

Crișan: Măi nevastă... măi... la tine e altfel acum! Și dacă veniți mai târziu, tot nu vă ia strana nimeni.

Catarina: Așteaptă pe Barbu.

Crișan: Și? Nu-i firesc? Trebuia să fie aici de dimineață; i-a stat ceva în drum.

Ana coboară treptele vesel. Are haine de sărbătoare, un lăibărel plin de fluturi).

SCENA A 4-a.

Cei de mai înainte, Ana.

Catarina: Te-ai gătat odată?

Ana: Da!

Crișan (mișcat laoparte). Ce mai fată!

Ana: Am luat ce mi-ai cumpărat.

Crișan: Bine-ai făcut. (Ana se uită în oglindă).

Catarina: Doamne, așa n'ajungem nicăiri, fă și isprăvește odată, Ană!

Ana: (uitându-se pe fereastră) Încă n'a venit Irimie?

Crișan: Nu are de lucru pe semne.

Catarina: Vino odată, o să te vadă el și mai târziu! (iese. Ana vrea să-i urmeze).

Crișan: (strigă după ea) Ană... Ană... Mie nu-mi spui nimic?

Ana: (se 'ntoarce și-i întinde amândouă mâinile. Se uită unul la altul lung timp).

Crișan: Da... da. Dute, fata mea, că mamă-ta nu mai are liniște. (Trag clopotele).

Catarina: (strigă de-afară) Sună a treia oară! (Ana iese).

Crișan: (morocănos) A treia oară! A treia oară! Parcă nu poate începe popa fără de ele! (Se aude închizându-se poarta de afară. Clopotele dela biserică sună, oameni îmbrăcați de sărbătoare trec pe dinaintea ferestrei — apoi tăcere).

SCENA A 5-a.

Crișan singur.

Crișan: S'au dus. (Ascultă, apoi se ridică și aruncă o privire pe fereastră). Da, toți sunt la biserică. (Se plimbă prin casă, aprinde pipa

și răsuflă ușurat). E bine. Toate au mers cum trebuia. Ce mai învățătură pentru tine, omule, ce mai învățătură!.. Puțin a lipsit și s'ar fi răscolit povestea Grecului iară și s'ar fi dus dracului toate! N'a lipsit mult și s'ar fi ales ștreangul de mine! (se gândește, apoi, fără de voie) Nu știu cum de-ți poți pierde mințile câteodată. O nebunie! Un negustor de sămânțe, care vine la tine și-ți dă bună sara... (Dă din uneri, apoi se liniștește de-odată). Ori-cum m'aș svârcoli eu, nu mai pot să îndrept nimica. Am noroc că-s oamenii proști... și nu bagă de samă. (Clipește din ochi și se așează iară ca mai înainte). Da... da... oamenii-s proști! (întărește focul) Comedianțul ăla e de vină la toate... ăla m'a neliniștit. Vrea să mă adoarmă, ticălosul, da mi-a trăsniit de-odată prin cap: Stăi, omule!... Stăi... Bagă de samă, Crișene, ăsta-i un lucru dracului să adormi tu oamenii; ai putea să povestești la bazaconii... (surizând) Trebuie să fii șmecher și să nu-ți pui gatu'n laț. (râzând șiret) O să mori om bătrân, Crișene, și om de omenie.

O să-ți vezi copiii și nepoții fericiți și o să-ți pună ia groapă o piatră frumoasă, mare, plină de laude, de sus până jos. (pausă) Bine, bine, toate au mers bine până acum!.. Da fiindcă visezi multe, Crișene, și fiindcă Catarina e o gură spartă, o să dormi colo sus, cu cheia în buzunar; pot să te tot asculte păreții, dacă vreau. (se ridică) Și acum, să număr banii, care-i dau ginere-meu, ca să ne aibă dragi, (rizând), ca să sprijinească el pe socru-său, dacă o să povestească minunății, când o bea o dușcă prea mult. Hehehei, e uns cu toate unsorile Barbu ăsta, nu e orb și chior, ca ălalalt, care scria protocoale lungi de-o poștă

**Mangra Tisza și „Tribuna“**,  
se capătă la  
**librăria diecezană, Arad.**  
Prețul 1 coroană.

**Covârșesc orice concurență**  
prin bunătatea, durabilitatea și ieftinătatea lor  
ghetele pentru bărbați, femei și copii pregătite din  
piele neagră ori colorată în atelierul propriu al lui  
**Czernóczy Mihály,**  
de sub numărul 3 strada Kossuth, Arad.  
Ghete jumătăți se capătă în orice fel de fazon.

**Caut un candidat de avocat român.**  
Cei cu praxă preferiți. Postul se poate ocupa imediat.  
Dr. **Iustin Pop**, avocat în Deva.

**În atențiunea celor ce se mută.**

Instalații de lumină electrică  
împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub  
cele mai favorabile condiții  
de plătire.

**Koch Dániel**  
Intreprindere de instalarea sonerilor  
și telefonului  
Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

**AVIZ!** În cancelaria advocațională a  
subscrișului află aplicare un  
**cand. de avocat cu praxă.**  
Dr. **Alex. Moraria**, adv. Elisabetopol (Erzsébetv.)

**Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie**  
::: 26 odăi aranjate cel mai modern. :::  
Supraveghiere medicală continuă (constantă).  
Birou central, stabiliment medical:  
**Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.**  
Director-șef: **Dr. A. Cozmutza.**  
Conzultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.  
**Telefon 88—99.**

**Cumpăr**

sau dau în schimb pentru alte obiecte:  
**Recipise de amanet,**  
aur, argint sdrobot și bijuterii,

**Deutsch Izidor,**  
orologier și bijutier.  
Arad, str. Weitzer János.  
(Palatul Minorților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel  
mai mare din Arad. Cea mai ieftină  
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

## Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

□ □ **moderne mașini și material** □ □  
□ □ **privitor la această branșă,** □ □

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebreale și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuraja cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: **IUSTIN ARDELEAN, compactor** :::  
ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

**Institut nou de văpsit, curățire chimică și spălat cu aburi a albiturilor în Arad.**

**Instiințare.** Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Arad, că am înființat în **Arad, strada arhiducelui Iosif nr. 9,** un nou

**institut de văpsit, curățire chimică și spălarea albiturilor cu aburi.**

aranjat după cele mai moderne cerințe. Praxa câștigată pe acest teren în Capitală și alte orașe mari ale țării, sunt în stare să împlinesc toate condițiile celor mai gingașe pretenziuni. Asigur pe sprijinitori pe lângă serviciul prompt și și de prețurile cele mai ieftine. — Rog sprijinul on. Public.

Cu stimă: **EUGENIU JUNCAN.**

Comande din provincie se execută prompt și conștientios.

și tot nu putea să scoată ceva la cale; nu zău, asta e în stare, să-ți miroase o urmă, cum se cade.

Are un nas a dracului. De cum l-am văzut, mi-am zis: — Tu *trebuie* să fi ginere-meu; și dacă s'o trezi Grecu iară, o să-l trimiți tu în groapa lui! (Se face serios, se apropie de masa de scris și o deschide. Se așează, scoate un sac de bani, mare, îl varsă pe masă, începe să numere încet, așezând banii cu grije în gramejoare deosebite. Are o înfătoșare sărbătorească. Din când în când stă locului din numărat, cercetează unele bucăți de aur, le măsoară pe buricul degetului, apoi urmează cu număratul. — (Incet.) Să zicem 30.000 de coroane (numărând gramezile) Da, treizeci de mii... frumoasă zestre pentru Ana... Hahaha! ce frumos mai sună banii ăștia... o să fie multămit Barbu. (Urmează cu număratul, apoi se uită la un ban, mai mult decât la toți ceilalți) Ban vechiu (se întoarce spre lumină) A, asta-i încă din brâu ăluia... bine ne-a mai prins brâu... (gândindu-se) Da... da... altmintreli s'ar fi dus pe copecă birtul... Tocmai la timp... încă opt zile și ar fi bătut doba înaintea porții mele... Da au fost toate în rânduială, că ne-am avut banii la loc... am zis, că-s din moștenirea, după unchiu Marcu... (pune banul la loc și numără din nou) Brâu ăsta a venit tocmai să ne scape de năcaz. De-ar fi știut Catarina... Săraca Catarina!... (privind la bănet) Trei zeci de mii!... (se aud zurgălăele, el ascute urechile.) Zurgălăe în moară. (strigă) Ștefane... Ștefane!

(Ușa se deschide, apare în prag Ștefan, cu o cârtică în mână.)

SCENA a 6-a.

*Crișan, Ștefan.*

*Ștefan:* M'ai strigat, stăpâne?  
*Crișan:* E cineva în moară?  
*Ștefan:* Nu, stăpâne, toți sunt la biserică. Moara stă locului.  
*Crișan:* Am auzit zurgălăile. Tu ai fost în casa aia mare?  
*Ștefan:* Da, stăpâne; da n'am auzit nimic.  
*Crișan:* Ciudat... mi-s'a părut... (Iși vără degetu 'n ureche — pentru sine.) Iară îmi țărăie urechile. (lui Ștefan) ce-ai făcut?  
*Ștefan:* Da, ian, cetiam dintr'o carte.  
*Crișan:* Povești cu necuratu? Hai?  
*Ștefan:* Nu, domnule primar — o poveste a naibii. S'a petrecut într'un sat odată. Au prins pe omoritori după treizeci de ani, cu aia, că au găsit la un fierar, în fieru lui ăl rău, o limbă veche de cuțit. Au dat jandarmii de culcușul hoților, i-au luat pe sus și i-au spânzurat lângă olaltă: pe mamă, pe ăi doi copii și pe bunic. Ian te uită ce stă scris aici! (ii arată cartea).  
*Crișan (aspru):* Bine, bine... bine, bine. Ai face mai bine să te duci la biserică, să te rogi... Auzitum'ai? Pleacă! (Ștefan iese).

SCENA A 7-a.

*Crișan (dând din umeri):* Și i-au prins pentru o limbă de cuțit — după treizeci de ani — și i-au spânzurat! Proști! Să fi făcut ca nime, să nu fi lăsat nici o urmă de omor după ei! (So-cotește și numără mai departe). Am zis 30.000 de coroane... da... tocmai așa... una... două (bolborosește mai departe, la fiecare grămadă în parte

și o lasă în punga, care stă gata și pe care o leagă după aceea cu multă grijă). Tinerii ăștia știu că au noroc! Mie nu-mi făceau cinsturi de astea; a trebuit să agonisesc, crețar de crețar.

Așa-i lumea, unii se nasc într'o zodie norocoasă, alții sunt siliți, să asude din greu până ce ajung la ceva. (se ridică) Așa, toate-s în rânduială. (Cineva bate la fereastră, Crișan se uită — apoi, încet) E Barbu! (tare) Intră Baarbule întră!

(Merge la ușă, Barbu apare.)

*Barbu:* (întinzându-i mâna) Bine, d-le pri mar? Tot mai bine?

*Crișan:* Merge, merge — așa și-așa. Uite Baarbule, astea le-am numărât pentru zestrea Anței mele... galbeni frumoși, sunători... frumoși bani! Te uiți la ei bucuos, chiar și când îi dai din casă. Iți aduc aminte de zile trăite, de muncă, de sârghița, de chiverniscula de pe atunclăși îți vezi par'că tinerețea ta, cum îți trece pe dinainte și te bucuri, că poți să ajuți acum și copiii tăi; asta te mișcă până la lacrimi!

*Barbu:* Ți-o cred bucuos, d-le prima numai banul agonisit cu muncă cinstită aduc binecuvântarea cerului; e ca o sămânță bună care aduce roadă bogată.

*Crișan:* Așa m'am gândit și eu, și mi-am zis, ce mare fericire-i de cade sămânța bună pământ roditor.

*Barbu:* Vrei să se încheie astăzi căsătoria?

(Va urma)

Au sosit cele mai frumoase și mai noi  
ghete de primăvară și vară.

## Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial,  
se capătă în colorile galbină  
și neagră cu  
**16 coroane 50 fl.**  
esclusiv la mine.

**WEINBERGER JÁNOS**  
prăvălia de ghete de rangul I-u.  
Arad, piața Andrásy nr. 20.  
Comande din provincia se execută în aceeași zi.



25 (11)

### Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijlocesc împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijlocesc cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efeptuesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rögteleki-u. 10. l. 7. Telefon 171-27.

## Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerințelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sahmann**; — (băi de aier, de soare, de aburi, de aier cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, hysterie, anemie, diabet, diateză urică, rheumatism, boale de stomach :: și de intestine, etc. ::

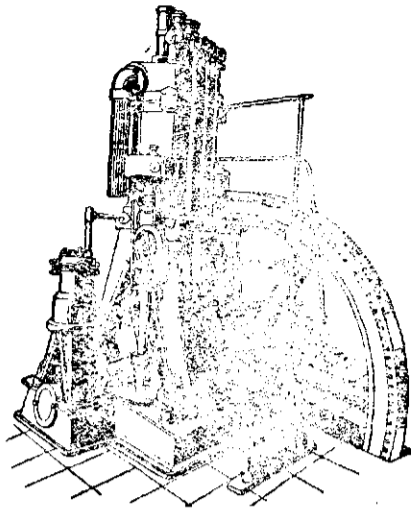
Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în :: stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. ::

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detaluri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

**Dr. Marius Sturza.**



Execuție modernă, solidă,  
și reală de prima clasă,  
serviciu prompt și pre-  
țuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.  
Premiat la expoziția din  
București 1906 cu Grand  
Prix, cea mai înaltă dis-  
tincție și medalie de aur.  
La expoziția regnicolară  
din Cincibiserici 1907 cu  
medalie de aur, la expoziția  
din Sepsiszentgyörgy cu  
medalie de aur.

Doză fabrici proprii.

## Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnă-  
torie de fier.

**B r a ș o v .**

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efeptuesțe :

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de  
uleiu brut „Coroana“, mori mânăte cu motor și  
apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-  
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

### 1909 Paris grand Prix.

Premiat: Presburg 1908, cu crucea de onoare cu  
coroană de aur și cu medalia expoziției.

Premiat:

Sibiu 1903 cu crucea de argint.

Premiat:

↓ Tlmișoara 1908 cu medalie de aur.

Premiat: 1909 Mähr-Ostran cu premiul prim,  
diploma de onoare.

Prima fabrică de brânză din Ardeal  
mânăte cu electricitate.

Urmașul lui Ioan Groffner

## Frideric Homm

Sibiu — Nagyszeben.

Telefon Nr. 148. • Weinanger 2—6. • Intemeiată în 1872.

**Fabrică de brânză fină de oaie.**

Vânzare eu gros și în detail cu Ardeleni.

Brânză Grojer și Emmenthal, unt de tee.

Producție de ouă artificiale și răcoritoare.

# Librăria diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească . . . . .	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol. . . . .	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina . . . . .	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à . . . . .	1.50	Candrea, Prolecrele la români . . . . .	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Călăuza stupar. . . . .	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text . . . . .	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele . . . . .	1.50	Pamfile, Graiul vremurilor . . . . .	2.—
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus . . . . .	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei . . . . .	4.—	Popovici Dr. I., Dialectele române . . . . .	4.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăhuța . . . . .	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului . . . . .	2.50	» Poezii pop. române . . . . .	1.80
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi . . . . .	1.50	Gorun I., Taina a șasa . . . . .	1.50	Popovici C. A., Național. sau democr. . . . .	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte . . . . .	1.50	Gorki M., Mama, roman . . . . .	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii . . . . .	2.—
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov. . . . .	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi cătră mame . . . . .	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol. . . . .	4.80
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina . . . . .	1.50	Eftimiu V., Inșirate mărgărite . . . . .	2.—	» Fără credință . . . . .	3.—
Boteni-Ionescu, Din satul nostru . . . . .	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate . . . . .	3.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc . . . . .	1.50
Björnson Björ., Veselul ștregar . . . . .	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate . . . . .	3.50	» Arta în România . . . . .	4.—
Babeș și Oceanu P., Capra (vacă săracului) studiu biologic, igienic și economic . . . . .	1.50	Iorga N., Istoria românilor . . . . .	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului . . . . .	1.—	» Gânduri și sfaturi . . . . .	1.50	<b>Cărți pedagogice:</b>	
Baronzi G., Poesii alese 1828—96 . . . . .	1.75	— Istoria lumii . . . . .	3.—	Aslan, Lecțiuni de pedagogie . . . . .	5.—
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății . . . . .	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească . . . . .	2.—	Buțureanu V. C., Curente pedagogice . . . . .	1.75
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov. . . . .	1.80	— Scriitori și curente . . . . .	2.—	Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei . . . . .	3.—
Caraivan V., Basme și legende străine . . . . .	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși . . . . .	1.—	Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie . . . . .	6.—
Cazaban Al., Chipuri și suflete . . . . .	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor . . . . .	1.50	Conta-Kernbach, Elemente de pedagog. . . . .	4.—
Cuza A. C., Naționalitatea în artă . . . . .	1.50	» Herodot . . . . .	5.—	» » metod. . . . .	3.—
Cugler-Poni, Poesii . . . . .	4.—	» Istoria armatei românești . . . . .	2.50	Costescu - Dima - Grigorescu - Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei . . . . .	6.—
Corbu I., Noua teorie cosmogonică . . . . .	1.40	Iosif O. St., Poezii . . . . .	2.50	Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune . . . . .	—60
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații . . . . .	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații . . . . .	4.—	Costescu, Metodica matematicii . . . . .	5.—
— Carte pentru copii cu icoane . . . . .	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda . . . . .	1.50	» » limbei române . . . . .	5.—
Coșbuc Gh., Balade și idile . . . . .	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori . . . . .	1.—	» » Istoriei și geografiei . . . . .	7.—
» Fire de tort . . . . .	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur . . . . .	5.—	Cioflan C. P., Ideile lui John Locke asupra educației . . . . .	4.—
» Ziarul unui perde vară . . . . .	—80	Mantegazza, Arta de a se însura . . . . .	1.50	Culea D. Ap., Invățământul d. natură . . . . .	3.50
» Războiul p. neatârnavare . . . . .	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna . . . . .	7.50	Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală . . . . .	2.50
» Povestea unei coroane de oțel . . . . .	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor . . . . .	3.—	» Cestiuni de psihologie . . . . .	2.—
» Sacontala . . . . .	5.—	Mera I. T., Din lumea basmelor . . . . .	3.50	Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol. . . . .	15.—
» Aeneis . . . . .	2.50	Pitiș Ec., Poezii . . . . .	1.50	» Ideile pedagog. ale lui Locke . . . . .	1.25
» Versuri și proză . . . . .	—70	Payot I., Educația voinței . . . . .	2.—	» Pedagogia generală . . . . .	1.50
» Valuri alinate . . . . .	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească . . . . .	1.50	» Elemente de psihologie . . . . .	4.80
Carmen Sylva, Insurat . . . . .	1.—	Dumbravă B., Haiducul . . . . .	2.—	Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol. . . . .	5.—
— Povestile Peleşului . . . . .	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol. . . . .	6.50	Matthias D. A., Pedagogia practică . . . . .	4.—
— Povestile unei regine . . . . .	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol. . . . .	6.50	Martig Em., Psihologia pedagogică . . . . .	3.50
		Hétrat B. I., Aevea . . . . .	2.50	Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda . . . . .	3.50
		Nădejde S., Patimi, roman . . . . .	2.—	» Cum își învață Gertruda copii . . . . .	1.50
		» Robia banului, roman . . . . .	2.—	Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart . . . . .	1.—
		» Din lume pentru lume . . . . .	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori . . . . .	1.50		

MAGAZIN IEFTIN

**MAUTNER R.**

leftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzeturii, canafas (pânză lustruasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1½—7 ore.

# Publicație.

Se aduce la cunoștința generală, că în zilele de 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 14, 16, 18, 21, 23, 25 și 28 Iunie și 1, 5, 7, 9, 12, 14 și 16 Iulie 1911 la ora 9 dimineața se va ținea la Direcția Pyrotechniei Armatei, licitație publică prin oferte închise, în conformitate cu legea contabilității generale a statului, pentru aprovizionarea materialelor arătate mai jos.

Tot deodată se pune în vederea concurențelor, că ofertele trebuiesc întocmite pe serii de materiale, cu arătarea în parte a cantităților și cu prețul unitar și total, spre a se înlesni comparațiile, cunoscând că se pot primi oferte și pentru mai puține feluri de materiale din serie sau chiar numai pentru un singur fel.

Supra oferte nu se primesc.

Nu se vor lua în seamă considerându-se ca neavenite, ofertele cari ar cuprinde alte condițiuni de cât cele prevăzute în caetul de sarcine și presenta publicațiune.

Doritorii de a concura, pot lua cunoștință de felul materialelor și condițiunile caetului de sarcină, dela Direcția Pyrotechniei în toate zilele de lucru, dela orele 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> a. m. și dela 3—5 p. m. afară de Sâmbetele după amiazi.

Concurenții, odată cu prezentarea ofertelor vor depune ca garanță 10 la % din valoarea furniturii.

Ofertele neînsoțite de garanță suficientă, se vor considera ca neavenite.

Garanța se poate depune în numărar sau în efecte numai până la 1000 lei, iar dela această sumă în sus nu se va primi decât în recipisa Cassei de depuneri și consemnațiuni.

Directorul pyrotechniei:  
colonel **Hepites.**

Șeful secției 6-a:  
locotenent **Dimitriu.**

## N o t a

de zilele în cari se vor ținea licitație publică pentru aprovizionarea materialelor notate mai jos.

<p><b>Pentru ziua de 1 Iunie 1911.</b></p> <p>20 Kgr. oțel jumătate rotund de . . . 27 mm. 100 " " rotund turnat special de . 14 " " " 220 " " " " " " . 15 " " " 55 " " " " " " . 10 " " " 75 " " " " " " . 20 " " " 25 " " " " " " . 25 " " " 40 " " " " " " . 50 " " " 40 " " " " " " . 70 " " " 15 " " lat " " " " C/20 " " " 20 " " " " " " . 30/45 " " " 25 " " " " " " . 50/10 " " " 25 " " " " " " . 60/6 " " " 25 " " " " " " . 65/17 " " " 30 " " " " " " . 65/20 " " " 20 " " " " " " . 68/16 " " " 8 " " patrat " " " " . 8 " " " 33 " " rotund maleabil de . . . 10 " " " 13 " " " " " " . . . 13 " " " 10 " " " " " " . . . 14 " " " 10 " " " " " " . . . 12 " " " 20 " " " " " " . . . 15 " " " 22 " " " " " " . . . 16 " " " 15 " " " " " " . . . 18 " " " 52 " " " " " " . . . 20 " " " 10 " " " " " " . . . 25 " " " 20 " " " " " " . . . 30 " " " 24 " " " " " " . . . 35 " " " 24 " " " " " " . . . 55 " " " 60 " " " " rapid de . . . . . 7 " " " 62 " " lat rapid de . . . . . 10 20 " " " 10 " " " " " " . . . . . 15 35 " " " 35 " " patrat rapid de . . . . . 8 " " " 15 " " " " " " . . . . . 13 " " " 30 " " " " " " . . . . . 15 " " " 15 " " " " " " . . . . . 20 " " " 35 " " " " " " . . . . . 40 " " " 5 " " rotund diamant de 0 mm. 87. " " " 1 " " " " " " . . . . . 3 " " " 10 " " " " " " . . . . . 3. 2 " " " 10 " " " " " " . . . . . 3. 3 " " " 10 " " " " " " . . . . . 3. 5 " " " 60 " " " " " " . . . . . 8 " " " 2 " " lat rapid de . . . . . 45 10 " " " 50 " " rotund Gustahl de . . . . . 25 " " " 10 " " " bessemer de . . . . . 8 " " " 10 " " lat rapid de . . . . . 20 15 " " " 10 " " rotund bessemer de . . . . . 13 " " " 10 " " " " " " . . . . . 16 " " " 10 " " " " " " . . . . . 18 " " " 10 " " " " " " . . . . . 20 " " " 10 " " " " " " . . . . . 25 " " " 60 " " lat turnat special de . . 26 8 " " " 60 " " " " " " . . . . . 21 7 " " "</p>	<p>40 Kgr. oțel rotund Gustahl de . . . 35 mm. 10 " tablă de oțel de . . . . . 1, 5 " " 10 " " " " " " . . . . . 4 " " 5 " " " " " " . . . . . 1 1/2 " "</p> <p>La aceasta serie de materii nu se pot prezenta la licitație, de cât cassele invitate special pentru aceasta.</p> <p><b>Pentru ziua de 1 Iulie 1911.</b></p> <p>29.000 Kgr. degetare de oțel pentru fabricat cămașa glonțului Md. 1893.</p> <p>La această serie de material nu se pot prezenta de cât cassele invitate special pentru aceasta.</p> <p><b>Pentru ziua de 3 Iunie 1911.</b></p> <p>100 Kgr. fer lat pentru cercuri. 180 " " " " " " de . . . 50 2 mm. 332 " tablă de fer de . . . . . 2 " " 90 " " " " " " . . . . . 1, 75 " "</p> <p>6500 bucăți " " " albă pentru agrafe.</p> <p><b>Pentru ziua de 7 Iunie 1911.</b></p> <p>40.100 Kgr. benzi de oțel pentru fabricarea încărcătoarelor Md. 1893.</p> <p>La această serie de material nu se pot prezenta de cât cassele invitate special pentru aceasta.</p> <p><b>Pentru ziua de 9 Iunie 1911.</b></p> <p>40 Kgr. bismuth 100.000 " plumb 4000 " antimoniu „Regulus“ 247 " tablă de staniu pentru capse 10 " " " nickel de 4 mm. 900 " benzi de staniu pentru coafe.</p> <p>La această serie de material nu se pot prezenta la licitație de cât cassele invitate special pentru aceasta.</p> <p><b>Pentru ziua de 2 Iunie 1911.</b></p> <p>40 bucăți creioane pentru scris pe pânză 128 testele hârtie de filtru 20 Kgr. hârtie de gloanțe 52000 coale hârtie galbină subțire 223 Kgr. hârtie albă coale mari 80000 coale hârtie neagră de 65/96 mm. 10 Kgr. tuș negru chimic special 20 tampoane metalice pentru tuș 1450 coale hârtie vegetală 900 metri hârtie pergament 57275 Kgr. carton galbin brun 80 coale carton lustruit pentru capace 3675 Kgr. carton pentru siluete 25 " " galbin de 0, 5 mm.</p>	<p><b>Pentru ziua de 4 Iunie 1911.</b></p> <p>67.060 buc. etichete pentru lăzi diferite modele 11.500 " " " cutii " " 1,200.000 " " roșii pentru cutii " " 1,200.000 " " " " șiret " " 36.000 " " " " lăzi " " 76.000 " " albe " " diferite modele</p> <p>1,100.000 buc. " galbine " cutii " " 1,100.000 " " " " " " șiret " " 40.000 " " " " " " lăzi " " 26.000 " " " " " " cu anul de fabricație al pulberii</p> <p>10.000 " " albe speciale tip. No. 1 10.000 " " " " " " " 2 10.000 " " " " " " " 3</p> <p><b>Pentru ziua de 8 Iunie 1911.</b></p> <p>25 Kgr. benzi de aramă de 12 mm. lățime și 0, 5 mm. gros. 6 " " " " " " " 0 mm., 05 gros și 8 mm, lățime</p> <p>4452 " " " alamă pentru fabricarea capselor Md. 1893.</p> <p>La această serie de material nu se pot prezenta la licitație de cât cassele invitate special pentru aceasta.</p> <p><b>Pentru ziua de 11 Iunie 1911.</b></p> <p>20 retorte de oțel pentru recopt.</p> <p>La această serie de material nu se pot prezenta la licitație de cât cassele invitate special pentru aceasta.</p> <p><b>Seria a II-a: Unelte, scule, nituri.</b></p> <p><b>Pentru ziua de 14 Iunie 1911.</b></p> <p>1000 bucăți nituri de fer 2200 " " " " de 6/12 mm. 14000 " " " " " " pentru ferăstrău 2 Kgr. 500 gr. sârmă de oțel de 2, 5 mm. 2 " 500 " " " " " . 3 " " 5 " 500 " " " " " . 4 " " 98.200 bucăți șurupuri de fer pentru lemn după model 100 gr. sârmă de platină 30 Kgr. cuie de sârmă 6 pac. ținte de fer 1000 buc. nituri de aramă 87 Kgr. sârmă de alamă de 1, 6 mm. 9 " " " " " " . 5 " " 90 buc. pânză de ferăstrău pentru tăiat metal 432 metri " " " panglică</p>
--	--	--

1 tocilă șmirghel  
67 buc. tocile carborundum  
18 Kgr. sârmă de oțel coardă de pian după model  
1 „ 500 gr. sârmă de oțel coardă de pian de 0 mm.  
1 „ sârmă de oțel coardă de pian de 0 mm 7  
2 „ „ „ „ „ „ „ 1 „  
2 „ „ „ „ „ „ „ 1,5 „  
2 „ „ „ „ „ „ „ 2 „  
5500 „ „ „ „ „ „ „ 3 „  
2 „ „ „ „ „ „ „ 4 „  
5500 „ „ „ „ „ „ „ 5 „  
30 „ „ „ „ „ „ „ 3,5 „  
0250 gr. „ „ „ coardă de pian de 0,5 mm.  
0250 „ „ „ „ „ „ „ 1 „

**Pentru ziua de 16 Iunie 1911.**

15 buc. burghie spirale pentru oțel de . 1 mm.  
120 „ „ „ „ „ „ „ 1,5 „  
27 „ „ „ „ „ „ „ 2,75 „  
153 „ „ „ „ „ „ „ 2 „  
63 „ „ „ „ „ „ „ 2,5 „  
110 „ „ „ „ „ „ „ 3 „  
100 „ „ „ „ „ „ „ 3,2 „  
71 „ „ „ „ „ „ „ 3,5 „  
93 „ „ „ „ „ „ „ 4 „  
38 „ „ „ „ „ „ „ 4,5 „  
38 „ „ „ „ „ „ „ 5 „  
12 „ „ „ „ „ „ „ 5,25 „  
53 „ „ „ „ „ „ „ 5,5 „  
27 „ „ „ „ „ „ „ 5,75 „  
30 „ „ „ „ „ „ „ 6 „  
7 „ „ „ „ „ „ „ 6,25 „  
25 „ „ „ „ „ „ „ 6,5 „  
23 „ „ „ „ „ „ „ 6,75 „  
15 „ „ „ „ „ „ „ 7 „  
13 „ „ „ „ „ „ „ 7,5 „  
15 „ „ „ „ „ „ „ 8 „  
14 „ „ „ „ „ „ „ 8,5 „  
17 „ „ „ „ „ „ „ 9 „  
13 „ „ „ „ „ „ „ 9,5 „  
15 „ „ „ „ „ „ „ 9,25 „  
12 „ „ „ „ „ „ „ 10 „  
14 „ „ „ „ „ „ „ 10,5 „  
16 „ „ „ „ „ „ „ 13 „  
13 „ „ „ „ „ „ „ 14 „  
13 „ „ „ „ „ „ „ 15 „  
13 „ „ „ „ „ „ „ 16 „  
395 „ „ de fer pentru lemn de . 5 „  
10 „ cuțite circulare pentru oțel  
1 serie cifre de oțel 2, 5 mm.  
1 „ și litere de oțel de 5 mm.  
200 buc. „ de oțel după model  
226 „ ferestre circulare după model  
1000 „ bile de oțel de 6 mm.  
1 clește pentru plumbuit, model C. F. R.  
1 serie cifre de oțel de 1, 5 mm.  
12 buc. ferestre circulare pentru metal după model.

**Pentru ziua de 18 Iunie 1911.**

2599 buc. pile diferite „Vautier“ marca lulea  
873 „ „ de ciatornicar „Vautier“ marca lul.  
920 „ „ „ ferestreu  
2 „ „ „ șmirghel.

**Pentru ziua de 21 Iunie 1911.**

1900 Kgr. cărbuni de lemn (mangal)  
40000 „ „ „ forje.

**Pentru ziua de 23 Iunie 1911.**

2500 mt. cubi scânduri de brad  
130 buc. doage de stejar  
56500 Kgr. lemne de fag  
52800 „ rumegătură de brad.

**Pentru ziua de 25 Iunie 1911.**

230 metri postav pentru regulatoarele foca-selor

975 metri americă groasă  
508 „ organtin de mătăsă  
204000 „ șiret alb de 10 mm. lat  
350 „ „ „ „ „ „ „ 25 „ „  
2770 buc. lavete pentru șters  
1810 metri madipolon  
1 Kgr. bumbac deslănat  
25013 metri pânză amiantină  
8 Kgr. ață de mătăsă  
38 buc. mosoare ață de însăilat  
21 per. mânuși de piele  
3700 „ „ „ bumbac  
3000 metri benzi de olandă de 15 mm.

**Pentru ziua de 28 Iunie 1911.**

1300 Kgr. ulei de rapiță pur  
2050 „ „ mineral  
295 „ valvolină  
3000 „ vaporină pentru cilindre „Clauy“  
3000 „ „ „ organe „  
578 „ seu topit  
147 „ vaselină albă  
934 „ „ galbină  
3402 „ unt de lemn curat  
2745 „ săpun ordinar „Stella“  
1200 „ „ de glicerină  
45 „ unsoare consistentă  
3 „ „ pentru mașini de cusut  
220 „ hidrol.

**Pentru ziua de 5 Iulie 1911.**

20 Kgr. aramă rotundă în bare de 13 mm  
20 „ „ „ „ „ „ „ 8 „  
4 „ „ „ „ „ „ „ 20 „  
50 „ tablă de alamă de . . . 1, 5 „  
10 „ „ „ „ „ „ „ 1 „  
1 „ „ „ „ „ „ „ 2 „  
210 „ „ „ aramă „ . . . 1, 5 „  
100 „ „ „ „ „ „ „ 2, 5 „  
10 metri țevă de alamă  
150000 Kgr. degetare de alamă pentru tuburile Md. 1893  
1780 Kgr. degetare de aramă pentru tuburile de revolver Md. 1896  
4100 Kgr. degetare de alamă pentru tuburile de revolver Md. 1893  
7370 Kgr. alamă în bare de 33, 5 mm.  
200 „ „ „ „ „ „ „ 7, 5 „  
420 „ „ „ „ „ „ „ 13 „  
10 „ „ „ „ „ „ „ 20 „  
500 „ aramă brută  
10 buc. rondel de alamă după model de 180 mm. diam. și 8 mm. gros.

La această serie de materiale nu pot lua parte la licitație de cât cassele invitate special pentru aceasta

**Pentru ziua de 7 Iulie 1911.**

87 Kgr. terpentin  
120 „ benzină  
10 „ ulei de stearină  
148 „ șelac în tăblițe oranje  
60 „ „ „ alb  
60 „ „ „ roșu brun  
30 „ salmiac (țiperig)  
20 „ vâpșea roșie, praf fin  
22 cutii tibișir  
5 Kgr. tibișir în bucăți  
560 „ clei ordinar  
200 „ clorat de potasiu  
850 „ scrobeală albă  
1195 „ acid azotic  
8081 „ „ sulfuric  
1103 „ sodă caustică  
800 „ bisulfat de sodă  
5 „ borax  
78 „ mercur pur  
2 „ amoniac

100 buc. tibișir albastru  
38 Kgr. terpentin de veneția  
26 „ federweiss  
14 „ astfaltlak  
4 „ goldlak  
2 „ vernice roșu  
5 „ „ galbin  
80 „ ceară galbină de albine  
20 „ „ „ albă în rondel farmaceutică  
50 „ colofoniu  
135 „ parafină pură  
6 „ sulfură de stibiu  
3 „ negru de fum  
15 „ nigrosin  
14 „ gumi eleni  
0500 gr. gelatină  
4000 Kgr. apă acidulată pentru acumulatori  
2 „ unt de lemn fin.

**Pentru ziua de 9 Iulie 1911.**

2260 Kgr. bumbac pentru șters  
11075 coale șmirghel pe pânză  
136 Kgr. praf șmirghel  
55 „ sfoară de legat după model  
3 „ cânepă  
955 „ alcool cu aldeidă  
2425 „ „ „ șelac  
1520 „ gaz ordinar  
7500 „ petrol „Wachington“ denat cu sudan  
80 „ sare ordinară bulgări  
10 „ frânghie  
80 „ sticlă veche  
5 „ talpă  
50 metri curea răsucită.

**Pentru ziua de 12 Iulie 1911.**

20 buc. borcane de sticlă  
3 „ oale pentru spălat capse  
1 „ „ de basalt găurită  
10 biureți pentru mașini mari  
20 buc. biureți pentru mașini mici  
6 tinichele de uns  
600 buc. mânere de pilă  
1 cană de porcelan gradată  
2 ligheane de pământ  
2 pulverisator lister  
30 capsule de porcelan  
30 buc. pietri misisipi  
2 „ site de mătăsă  
3 „ „ „ păr  
1 „ „ „ metal  
4000 „ periuțe de vernizat  
274 pensule diferite  
8 buc. pensule late pentru fulminat  
37 „ „ „ late model  
14 „ „ „ de păr de cămilă mari  
6 „ „ „ „ „ biber  
16400 ace ordinare  
80 buc. ace pentru mașina de cusut  
7 „ suveici „ „ „ „  
14 „ sponuri pentru mașinele de cusut  
11 mt. cubi pământ galbin  
7 „ „ „ nisip alb  
218 buc. pensule de păr de cămilă diferite mărimi.

**Pentru ziua de 14 Iulie 1911.**

10000 buc. cărămidă refractară  
6000 Kgr. pământ refractar  
6000 buc. dale de bazalt.

**Pentru ziua de 16 Iulie 1911.**

14000 buc. cărbuni electricei după model  
14000 „ „ „ „ „ „  
400 „ „ „ „ „ „  
400 „ „ „ „ „ „  
8000 buc. „ „ „ „ „ „  
4000 „ „ „ „ „ „

Directorul Pyrotechniei Armatei :

colonel **Hepites.**

Șeful secției 6-a :

locotenent **Dimitriu.**